

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤပၤတၢ်မၤဘၣ်နီၣ်ဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်ဒုသဗီၤပုၤ

‘လုၤတက့ၤန့ၢ်လီၤတလၢဟီၣ်ကဝီၤအံၤတဂ့ၤ’

သုးဖီၣ်စုၤကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟံးဆူၣ်န့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၤလၢကီၢ်ပယီၤ
မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

လါမးရှး ၂၀၁၉ နံၣ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်ဖျါဝဲလၢ “တဘျီလၢလၢဖဲယလဲၤလၢယကျိးန့ၢ် ယထံၣ်ကီၢ်ပယီၤ သးဟံၣ်လီၤယာ်တၢ်ပနီၣ်လၢ ယကျိးပုၤလၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ”သးဟီၣ်ခိၣ် ည လ့ၤတက့ၤန့ၢ်လီၤတလၢတ ဂ့ၤ”. အဝဲတဲဝဲလၢ “တၢ်အံၤမၤဘၣ်ဒိယသးဒိၣ်မး. ယအိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ပျံၤသးဖုးအပူၤမ့ၢ်လၢယဘၣ်ယိၣ်လၢ ကီၢ်ပ ယီၤသးကဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပၤကွံၣ်ယဟီၣ်ခိၣ်လီၤထူၤလီၤယိၣ်ဘၣ်ဖုး. ပတၢ်ဖဲးတၢ်မၤခဲလၢကကဲထီၣ်တၢ်ကလီၤကလီၤ. ပက လုၢ်အိၣ်ပနီၣ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် ပဒီးသန့ၤထီၣ်ပသးထဲလၢပတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါအလီၢ်အယိပကဘၣ်နးဘၣ်ဖျါလီၤ.”

တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်လၢအနံၣ်ယံၢ်လၢအါအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိယဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ် သ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤကလုၢ်ဒုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ကဝီၤအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲးန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံးန့ၢ် ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အဖိခိၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဒီးကလုၢ်ဒုၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲခဲဖုလၢအိၣ်ဒီးအမူအဒါန့ၢ်လီၤ. လၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ ထံဖိကီၢ်ဖိ (၇၀) မျးကယၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါလၢတၢ်လုၢ်အိၣ် နီၢ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ် အယိ လၢကလုၢ်ဒုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်မ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်တခါ လၢအဟံၣ်ထွဲထီၣ်အခံ လၢအကဲထီၣ်အသးပုၤတဝၢကလုၢ်ဒုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်တၢ်အလီၢ် န့ၢ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢဘၣ် တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢ သးဖိၣ်စုကဝဲဒီးပုၤနီၢ်တဂၤပၤခိပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ခဲလၢခဲဆ့အိၣ်ပုၤအ့ၢ်ကၢၢ်လဲၣ်န့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒွးလီၤ တၢ်အဘၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်ကတၢ်ဆိမိၣ်တယာ် လၢကအိၣ်အအ့ၢ်ကၢၢ်လၢ အကွဲၤညါန့ၢ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၆ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ the Upper House’s Farmers Affairs Committee တဲဝဲလၢ တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ခဲလၢအိၣ်ဝဲခံကကွဲၢ် (၂၀,၀၀၀,၀၀၀) အ့ၢ်ကၢၢ်ဆူၣ်အဖိခိၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်ဒွးကွၢ် ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဆံးအါလဲၣ်န့ၢ် တမ့ၢ် တၢ်ညီဘၣ် မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အါဂၤပျံၤဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အဂ့ၢ်န့ၢ် ပုၤလၢဟံးန့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တဖၣ် ကမၤအါအီၤတမံၤမံၤအယိန့ၢ်လီၤ.

၂၀၁၅ နံၣ်တၢ်မၤထံကီၢ်ဒိဘၣ်တၢ်ပတုၢ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခံ တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်အိၣ်သး ဟဲဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးက့ၤကယီၤကယီၤလံအယိ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဆိကမိၣ်မ့ၢ်လၢဝဲလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢတၢ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢပုၤဖိၣ်စုကဝဲလၢအပူၤကွံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်ကဒါက့ၤအီၤန့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်ကတၢ်သ့ၣ်တၢ်မ့ၢ် လၢတကဲထီၣ်အသးဘၣ်. ဖဲ (NLD) န့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်ကမီၤလၢကပၤထံအိၣ်ကီၢ် ဖဲ ၂၀၁၆ နံၣ် အခါအဝဲဒုးအိၣ်ထီၣ် (Central Reinvestigation Committee for Confiscated Farmlands and Other Lands) ကမံးတံၢ်တဖု ဒီးဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါလီၤဝဲလၢ ဃုလၢအတီၢ်ပူၤအဝဲသ့ၣ်ကဘျီကွံၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢ အကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ် လီၤ. ပၣ်တံၣ်ကရၢမ့ၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ဘျီကွံၣ်လံဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကထိသန့ၣ်ကတၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်ဒီးဝဲ အါန့ၢ် ဒီးအကထိတဖၣ်လၢတၢ်တဘျီကွံၣ်အီၤဒီးဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲလၢယူၤလံ ၂၀၁၈ နံၣ်, ကီၢ်ပယီၤသးခိၣ်ဒိၣ်စိစိာ်မ့ (ဇော်မင်း) တဲဝဲ လၢ “တသ့ဖဲအသ့ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤက့ၤကမ့ၢ်အဟီၣ်ခိၣ် အ့ၢ်ကၢၢ်အါမးလံ” သန့ၣ်က့ပုၤသဝီဖိလၢအထူစံာ် လီၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးတူၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တ ကးဘၣ် လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢလၢအကထိသ့ၣ် တဖၣ်အိၣ်ဒီးဒၣ်လၢ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤ ဒီဖျါလၢသးဖိၣ်စုကဝဲလၢသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆိလီၤအသးဘူးဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၢ် ဒုသဝီအယိန့ၢ်လီၤ.

သးဖိၣ်စုကဝဲလၢသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လိးဆၢက့ၤတၢ်တမံၤမံၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ် ကမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ပနီၣ်အရ့ဒိၣ်မးတခါလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခ့ၣ်, တၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒီးတၢ်မၤယူၤမၤဖိးက့ၤ တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ကဲထီၣ်သးလၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်ကတၢ်တမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်က ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်လၢ

ကလုာ်ဒုဉ်ဖိတဖဉ် အိဉ်တၢ်ဆိးတၢ်လီၢ်ဘဉ်အမဲာ်ညါ, ထံကီၢ်ပဒိဉ်ပပုၤအၢာ်လီၤတူၢ်လီၢ်ဝဲကီၢ်ပယီၤပဉ် လံာ်မဉ်ပဒိဉ်အတၢ် ဘျီဘဉ်က့ၤဟီၣ်ခိဉ်သဲးစးလၢအမ့ၢ်-တၢ်ပၤဆုၢ်ဟီၣ်ခိဉ်လီၤပျီ, လီၤဟီၣ်ဒီးသဘျုးသဲးစးတၢ်ဘျုး (Va cant, Fallow, and Virgin Lands Management Law) န့ၣ်ဘဉ်တၢ်အၢာ်လီၤတူၢ်လီၢ်ဝဲလံာ်အယီၤ သဲးစးအံၤ ဟံးန့ၢ်ကွံာ်ပုၤထူၣ်စံာ်မၤဝဲၤဖိ အဟီၣ်ခိဉ်အ့ၢ်ကၢၢ် လၢအကကွံာ်သ့ဝဲမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ဝဲထုၣ် လၢထူၣ်သန့တၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်ကျိၤကျဲသ့ဝဲတဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကစီၣ်အဖုဉ်တဘျုးအံၤ ဟံာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဃုထံာ်သ့ဝဲညါ ကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်လၢအကဲထီၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဆိကတၢ်မ့ၢ် တၢ်မၤတၢ်ဃုထံာ်သ့ဝဲညါဘဉ်ဃး ကီၢ်ပယီၤဟီၣ် ခိဉ်ကဟံာ် ခွဲးယၢ်အသဲးစးတက့ၢ်အံၤ မ့ၢ်အမ့ၢ်စဲးယဲၤတၢ်လၢအတြီယာ်သုးဖိဉ်စုကဝဲၤတဖဉ် လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်ကစီၣ်ဒါ မ့တမ့ၢ်အဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဝဲတဒါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ခိတပတီၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကဃုထံာ်သ့ဝဲညါဘဉ်ဃးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ် အရှုၢ်အသဲးသ့ဝဲတဖဉ်လၢအဟံးခိဖျါအသးလၢ တၢ်ဂ့ၢ် ၂၆ ခါ လၢဘဉ်တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအီၤလၢ KHRG န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ ကမ့ၢ်တၢ်ကဃုထံာ်သ့ဝဲညါလီၤလီၤဆီဆီဘဉ်ဃး တၢ်မၤဘဉ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝဲခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး ပိာ်ထွဲထီၣ်အသးလၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါဒီးပုၤဘဉ်ဃုၢ်အိဉ်ကမ့ၢ်တဖဉ် တူၢ်ဘဉ်ဝဲခိဖျါတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်တၢ် ကစီၣ်ဖုဉ်ဝဲအံၤ ကဟံာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် (၄) ခါလၢအဟံာ်ဖျါထီၣ် ပုၤလၢအတူၢ်ဘဉ်တၢ်သ့ဝဲတဖဉ် အကလုာ် ဒီးဟံာ်ဖျါထီၣ် စ့ၢ်ကီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်လၢ အမၤဘဉ်ဒိလီၢ်ကဝီၤကလုာ်ဒုဉ်သ့ဝဲတဖဉ်န့ၣ် လီၤ.

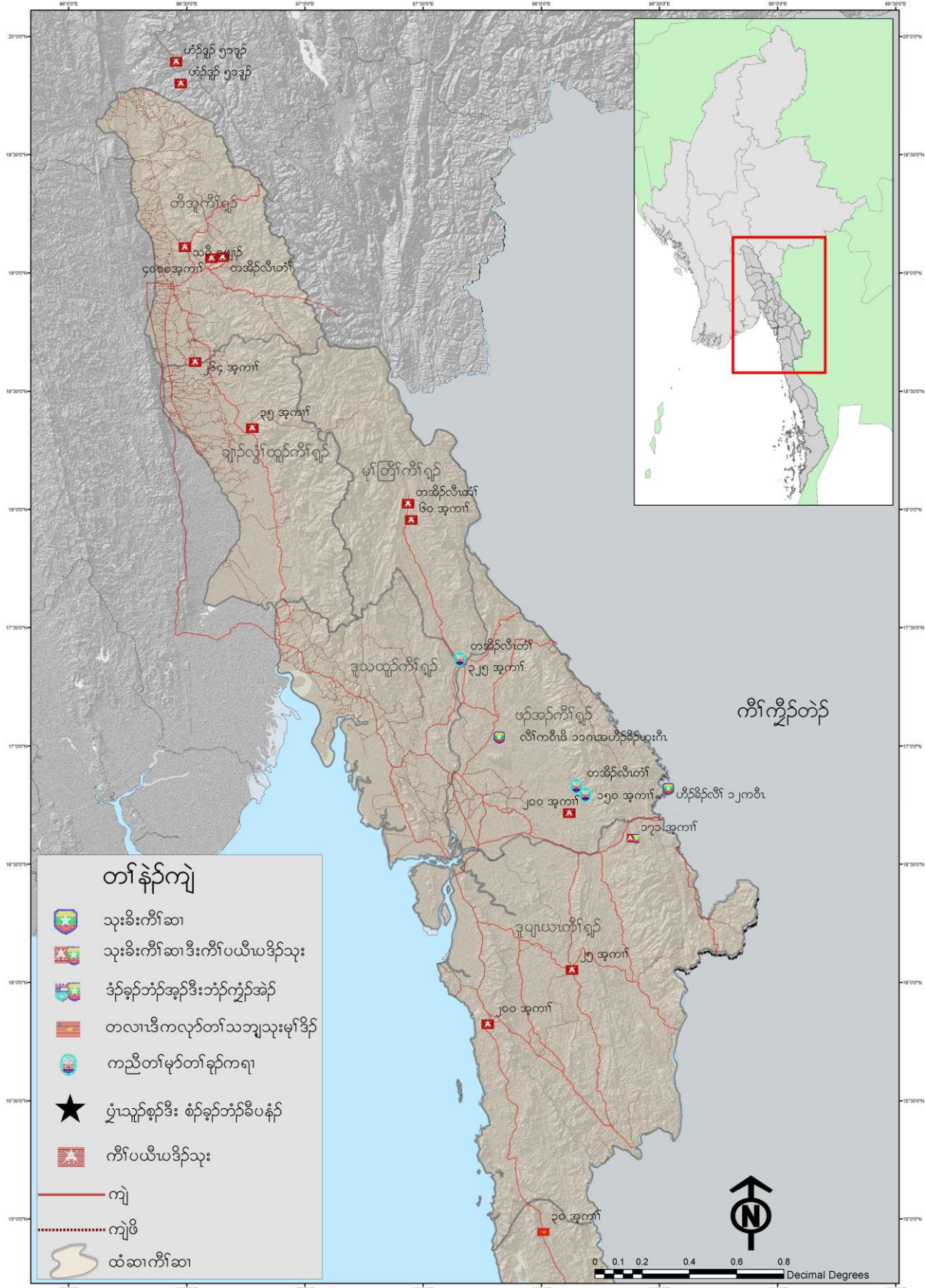
တၢ်မၤအကျိၤအကျဲပီညါ

လၢတၢ်ကစီၣ်အဖုဉ်တဘျုးအံၤအပူၤ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝဲခွဲးယၢ်ကရှုၢ်ဟံာ်ဖျါဝဲ သုးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်အံၤအခိပညီမ့ၢ်ဝဲ သုး ဖိဉ်စုကဝဲၤသ့ဝဲတဖဉ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်လၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါမ့တမ့ၢ်ကမ့ၢ်ဖိတဖဉ်န့ၢ်ပၤဝဲ ဒ်လုလုာ်ထူၣ်သန့အကျဲအသိး န့ၣ်လီၤ. လုလုာ်ထူၣ်သန့တၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိဉ်အကျဲလၢလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ဝဲအံၤန့ၣ် တဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢဟီၣ်ခိဉ်ကစၢ်တဂၤ န့ၣ်အိဉ်ဒီးဟီၣ်ခိဉ်လံာ်အုဉ်သးမ့ၢ်ဂ့ၢ်တအိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်ဘဉ်လီၤ. တၢ်အခိပညီအံၤတၢ်ဟ့ၣ်အီၤအတက့ၢ်လဲၢ်မး မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ် ကဆိမိဉ်ကွံာ်ထံးနီၤဖးဝဲ လုလုာ်ထူၣ်သန့တၢ်န့ၢ်ပၤဘဉ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်အံၤ မ့ၢ်သန့ဖးဒိဉ်တခါ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံး အပူၤအဂ့ၢ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်သ့ဝဲညါဘဉ်ဃး တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖဉ် ဘဉ်သဂၢၢ်ဝဲ ခိဖျါသုးဖိဉ်စုကဝဲၤတဖဉ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ကစီၣ်အါမးဘဉ်ဃး ပုၤ သုးဖိတဖဉ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကမ့ၢ် ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ် ဒီးတၢ်အံၤဟံးန့ၢ်ဝဲအခိပညီဒ်အမ့ၢ် သုးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ် ခိဖျါလၢပုၤတူၢ်ဘဉ်တၢ်သ့ဝဲတဖဉ် အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဘဉ်တၢ်မၤပျဲမၤဖုးအီၤလၢသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်သ့ဝဲတဖဉ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

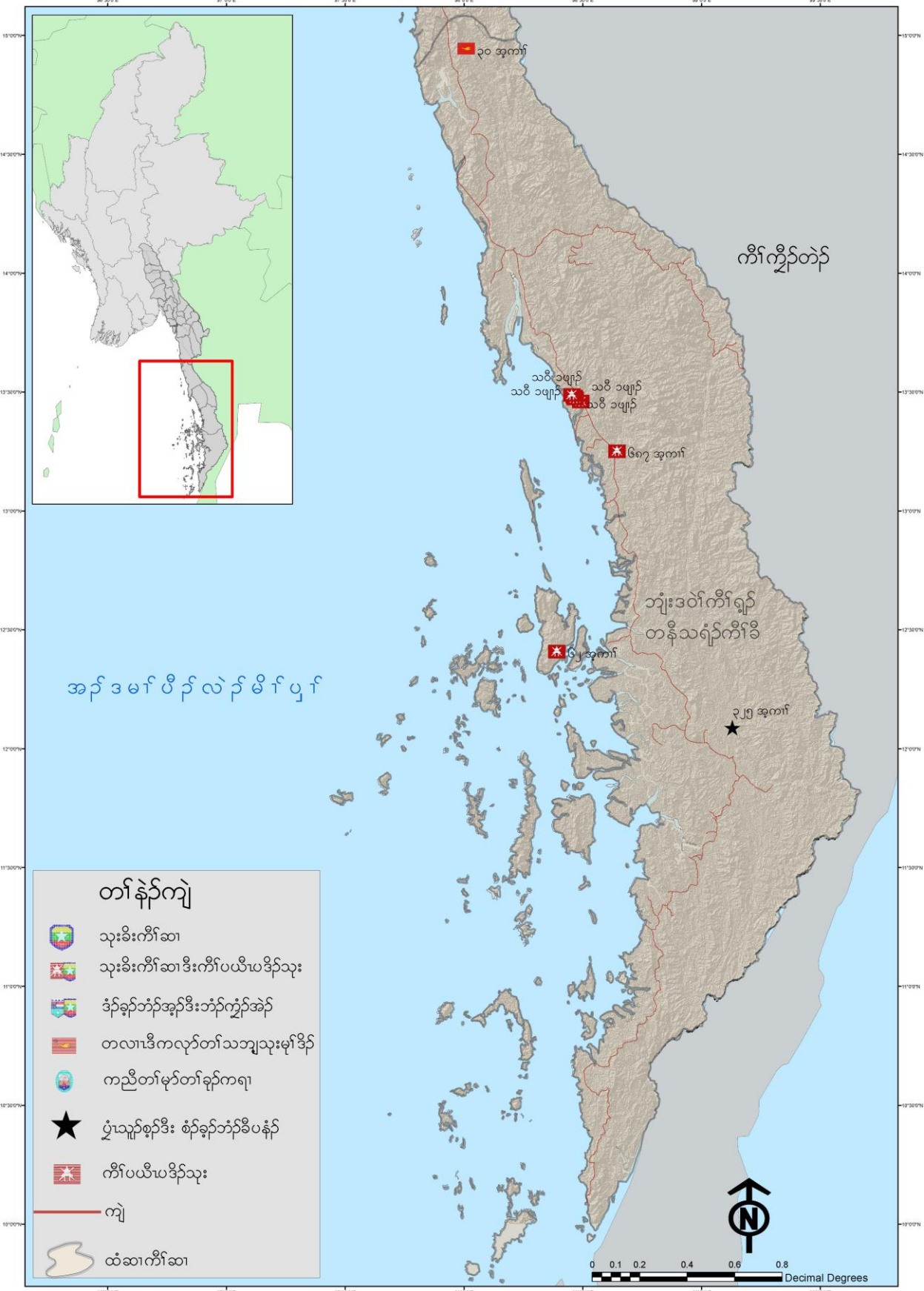
KHRG သိဉ်လိလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါသ့ဝဲတဖဉ်လၢ ကမၤနီၣ်မၤယါပုၤဂ့ၢ်ဝဲခွဲးယၢ်တၢ်အိဉ်သးသ့ဝဲတဖဉ်လၢ ကီၢ်ပယီၤ မ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၇ နံာ်ဒီး ၂၀၁၈ နံာ်အတီၢ်ပူၤ KHRG ဒီးန့ၢ်ဘဉ် လံာ်တၢ်ကစီၣ် ၉၀ ဘဉ် ဘဉ်ဃး သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်လၢဟီၣ်ခိဉ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်ဖုဉ်တဘျုးအံၤ ဟံာ်ထံးနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လံာ်တၢ် ကစီၣ်လၢ တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤသ့ဝဲတဖဉ်အံၤအဖိခိဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤသ့ဝဲတဖဉ် ဟံာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ကဲထီၣ်သး ၂၆ ခါဘဉ်ဃးဟီၣ်ခိဉ်ကဟံာ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်န့ၢ်အီၤလၢ သုးဖိဉ်စုကဝဲၤသ့ဝဲတဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကွဲးဖျါအီၤသ့ဝဲတဖဉ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်အသးသက့ၤဆးဒး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးဒီးဘဉ်ဘဉ်ဆဉ် တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်ဟံာ်ဖျါအလၢအပုၤဘဉ်ဃး သုးဖိဉ်စုကဝဲၤတဖဉ်အတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိဉ် ကဟံာ်ခဲလၢလီၢ်ကဝီၤပူၤ န့ၣ်ဘဉ်. တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤဒီးကွဲးဖျါထီၣ်အီၤလၢတၢ်ကစီၣ်အဖုဉ်ဝဲအံၤန့ၣ် ဟံာ်ဃုာ်ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢ အပူၤကွံာ်ယံာ် လံာ်တဖဉ်ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအသီသ့ဝဲတဖဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအပူၤကွံာ်ယံာ်ကတၢ်မ့ၢ်ဝဲဖဲ ၁၉၅၄ နံာ်ဒီး

သုးဖိာ်စုကဝဲၤ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟိာ်ခိာ်ကပံာ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

သုးဖိပ်စုကဝဲၤ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

သဲစးအဂ္ဂိအကျိ

တၢ်ပၤဆှၢဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢကီၢ်အယီၤပူၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပံးအီၤဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါ လၢအအိၣ်အါန့ၣ်ဒီးအခါ (၇၀) ဒီးမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢဘၣ်ဘူဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီတနီၤ ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်က့ၤအီၤလၢအဲကလံးဟဲမၤ လဲၣ်အိၣ်ကီၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီအဆၢ ၆ ၃၇ လၢအအိၣ်လၢ ၂၀၀၈ တၢ်ဘျါခိၣ်သ့ၣ်အပူၤအိၣ်ကွဲး လီၤအသးလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဟီၣ်လၢတၢ်ထူးတၢ်တီၤသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီဝဲန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကြး “ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ပၤ နီၢ်တၢ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ခွဲးယာ်” ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ဟီၣ်ခိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢတၢ်ကန့ၣ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် လၢကဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးသုစူးကါဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၁၈၉၄) တၢ်မၤန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ” (The 1894 Land Acquisition Act) အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလံာ်တကီၢ်န့ၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ် (LAA) န့ၣ်မၤစၢၤဝဲပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကက့ၤရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ်လီၤက့ၤ ကမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အကျိၤအကျဲ သ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲလၢ ကျဲအကလုာ်ကလုာ် လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အတကီၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အနီၢ်နီၢ်တခီ သဲစးတကီၢ်ဝဲအံၤဟ့ၣ်တၢ်ပျဲဆူကီၢ်ပယီၤသုး လၢအပၤဆှၢတၢ်ဒီသဒၢကိတိာ်ဝဲကျိၤ (Ministry of Defense) ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤဒီးထံဆၢကီၢ်ဆၢဝဲကျိၤ (Home Affairs and Border) သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဆဲးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ် လၢတၢ်တတီၤတလီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်တမိၢ်ဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ် တၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤ (LAA) အံၤကီၢ်ပယီၤဘျီခိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ထံၣ်စိဝဲ လၢကဟံပနီၣ်ဝဲ (LAA) ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါတၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ခွဲးယာ်ပတီၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤ လီၢ်ခါၣ်သးမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်မူဒါကရၢ ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကတဲသကိးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဆိ ဟီၣ်ခိၣ်ခွဲးယာ်သဲစးတၢ်ဘျါလၢအအိၣ်ဒီး တၢ်ဟံပနီၣ်ဒီးဒီသဒၢပုၤထူလံၤဖိအတၢ်န့ၣ်ပၤဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ကျိၤကျဲဝဲၤမးဆှၢ ထီၣ်ဟံပနီၣ် (LAA) လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျီပတီၢ် ဒီဖျါလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တၢ်ဟံပနီၣ်ဒီးဒီသဒၢပုၤ ထူလံၤဖိတၢ်န့ၣ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အကျိၤအကျဲမ့ၢ်တၢ်လၢအရဲဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်လၢတဟံကဲ ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်န့ၣ်ပၤဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အကျိၤအကျဲ

ဖဲလါမးရှး ၂၀၁၂ နံၣ် ကီၢ်ခိၣ်သ့စ့ၤပၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အဝဲအါလီၤတူၢ်လီၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်သဲစးတၢ်ဘျါခံခါလၢ “Transnational Institute” ဟံပနီၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ် - တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် သဲစးတကီၢ်လၢ တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်က မၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်လၢအဒိၣ်အမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စံာ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်ဘျါ ဒီးတၢ်ပၤဆှၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤပျီ လီၤဟံဒီးသဘျါတၢ်သိၣ်တၢ်သီ Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law လၢအတြီတံာ်ဃာ် ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢကမၤန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးတဖၣ်ဒီးအိးထီၣ်ကျဲလၢပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကက့ၤရဲၣ် ကျဲဟံၣ်လီၤက့ၤဟီၣ်ခိၣ်လီၢ်တခါလၢလၢတၢ်န့ၣ်ပၤဘၣ်လံာ်ဒီးသုတံာ်လံာ်အီၤ ဘၣ်ဆၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးတအိၣ်ဒီး ဝဲတဖၣ်ဆူပုၤအသီတဂၤဂၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤကီၢ်ထီၣ်ဒီးမၤဘၣ်အါထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢ အကဲထီၣ်လံာ်သးလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် - ဒီးတၢ်အံၤကဲထီၣ်က့ၤတၢ်တဘံာ်တဘၢလၢ တၢ်န့ၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ် ကဟံၣ်အဂီၢ်ဒီးကဲထီၣ်ကျဲတဘိလၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ် ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအကဲထီၣ်ဒီဖျါ သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်အတၢ်မၤဒီး အဝဲသ့ၣ်ဟံပနီၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအဖိသဲစးဘၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဖိးသဲးစးအယီၤန့ၣ်လီၤ.

၂၀၁၅ နှင့် တစ်ထက်တစ်ဆင့်တိုးတက်ရေးအစီအစဉ် ၉ ဟ်ဖျါထိပ်ဝဲလ်ကီပယီသုးဒီးကလုာ်ဒုာ်သုးဖီာ် စုက ဝဲသုာ်တဖာ်ကြားဟးဆုးတံးဟံးနုာ်ဆုာ်ဟီာ်ခိာ်ကဟံာ်လၢ ပုၤထံဖီကီဖီသုာ်တဖာ်အိာ်နုာ်လီၤ. အဝဲသုာ်ကြား ဟးဆုးစ့ာ် ကီးတံးဟံးနုာ်ဆုာ် တံးစုလီၤခိာ်ခိာ်ဝဲ တံးမၤဆုာ် မ့တမ့ာ်တံးအဂုၤအဂၤသုာ်တဖာ် လၢထံဖီကီဖီသုာ်တဖာ် အအိာ်ဘာ် နုာ်လီၤ. ဒဲလဲာ်ဂုၤဒဲလဲာ်ဂုၤလၢ (KHRG) တံးမၤနီာ်မၤယါအပူၤ တံးဟံးနုာ်ဆုာ်ဟီာ်ခိာ်ကဟံာ်သၢခါ လၢကီပယီပဒိာ် သုး မ့တမ့ာ် အသုးဒီးကီဆၢတဖာ်လုာ်သုာ်ခါပတံာ်ဝဲတဖာ်နုာ် ကဲထီာ်အသးဖဲတံးမၤ (NCA) ဝဲအလီၤခဲ ဒီးတံးအံၤ မ့ာ်တံးဂုၤကီလၢအဆဲးကဲထီာ်အသးဒီးနုာ်လီၤ.

လိာ်ဘာ်ထံကီဖီသုာ်ဟီာ်ခိာ်သဲစးတံးဘျါလၢအလီၤတံာ်လီၤဆဲး

ဖဲလၢယနုၤအါရံၤ ၂၀၁၆ နှံာ်ကီခိာ်သုစ့ၤပတံာ်အဆၢကတီာ် အဝဲအာ်လီၤတူၤလိာ်ဝဲ တံးသုထံကီဟီာ်ခိာ်တံးသိာ် တံးသီတံးဘျါလၢအတမ့ာ်တံးအာ်လီၤတူၤလိာ်ဒဲတံးသိာ်တံးသီအသး (Non-binding National Land Use Policy) လၢလီၤကဝီထံလီၤကီပူၤဒီးထံဂုၤကီဂၤပုၤသုပုၤဘာ်တဖာ် ကွဲးဒုးအိာ်ထီာ်သကိးဝဲနုာ်လီၤ. လၢတံးသိာ် တံးသီလၢကီ ပယီပူၤခဲလၢာ်အကျါ (NLUP) အံၤတံးဟံးပနီာ်အီၤလၢ အမ့ာ်တံးသိာ်တံးသီတခါလၢအဂုၤလၢ ကီပယီပူၤထံဖီကီဖီ သုာ်တဖာ်အဂီၢ်နုာ်လီၤ. တံးသိာ်တံးသီဝဲအံၤ အတံးပညိာ်အိာ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လၢအဟံးဃုာ်ဒီး တံးကဟံးပနီာ် ဒီးသ ဒါပူၤထူလံၤဖီတံးပဘာ်ဟီာ်ခိာ်ခွဲးယာ် ဒီးမ့ာ်ကျါကျဲလၢတံးကမၤနုာ်ဘာ် ထံဖီကီဖီလံာ်အုာ်သးဒီး တံးဟ့ာ်လီၤက့ၤဟီာ် ခိာ်သုာ်တဖာ်လၢအတအိာ်ဒီးတံးကွဲးမံာ်တံးဒီး ဖဲတံးဒုးအိာ်ထီာ် ထံကီဟီာ်ခိာ်သဲစး တံးဘျါသုာ်တဖာ်အခါ ကအိာ်ဒီး ဝဲဒီးလီၤကဝီဖီတံးဟံးဃုာ်မၤသကိးတံးအဂီၢ်နုာ်လီၤ. NLUP တဲဖျါထီာ်ဝဲလၢပုၤ ထူလံၤဖီတံးနုာ်ပဘာ်ဟီာ်ခိာ်အကျါ အကျဲနုာ် တံးကဘာ်ဟံးပနီာ်အီၤလၢ NLL (အဆၢဖီ ၆၄) အပူၤ ဒီးတံးဝဲအံၤ ကြားပာ်ဃုာ်ဒီး တံးရဲာ်ကျဲၤနီၤဖးက့ၤ ဟီာ်ခိာ်ကလုာ်သုာ်တဖာ်အပတီာ် တံးဟံးပနီာ်ဟီာ်ခိာ်လၢအပူၤကွဲာ် ဒီးတံးကဘာ်ဟံးပနီာ်ပုၤထူလံၤဖီတံးနုာ်ပဘာ်ဟီာ်ခိာ်ခွဲး ယာ်ဒဲအမ့ာ် တံးဖဲးအိာ်ခုးမၤအိာ်စံာ်လၢတံးဖဲးအိာ်မၤအိာ်လီၤ သုာ်ပုၤအိာ်တံးအလီၤ ဟီာ်ခိာ်လီၤဖျါ လီၤဟီာ်ဒီးသဘျါသုာ် တဖာ် (အဆၢဖီ ၇၀) အိာ်အလီၤနုာ်လီၤ. NLL အဆၢဖီ ၇၄ ဟံးပနီာ်စ့ာ်ကီးဝဲလၢ တံးကဘာ်ရဲာ်ကျဲၤကတီၤနုာ်ဟီာ် ခိာ်ကဟံာ်တံးလီၤတံးကျဲဒီးတံးအိာ်ဆိးလီၤလၢပုၤပုၤ လၢကလုာ်ဒုာ်ထံဖီကီဖီလၢ အဟီာ်ခိာ်ကဟံာ်ဒီးတံးစုလီၤခိာ်ခိာ် လီၤမၤခိဖျါတံးဟံးနုာ်ဆုာ်ကွဲာ်အဟီာ်ခိာ်ကဟံာ်နုာ်လီၤ. တံးကဘာ်ရဲာ်ကျဲၤဒီးဟ့ာ်ဟီာ်ခိာ်လီၤကျဲသုာ်တဖာ်ဒဲ ဟီာ်ခိာ်ဒီ ဘာ် တံးဟံးပနီာ်ကျဲသုာ်ဒီး ပုၤဟီာ်ခိာ်ဖဲခွဲးယာ်အကျဲ အိာ်ဝဲနုာ်လီၤ.

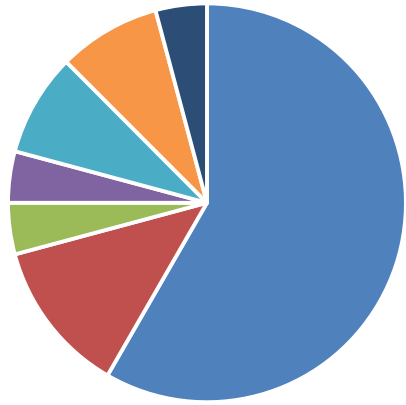
ဒဲလဲာ်ဂုၤဒဲလဲာ်ဂုၤ တံးမၤလိာ်ထီာ်ကဲထီာ် NLUP ဒီးတံးကဟ့ာ်တံးအာ်လီၤတူၤလိာ်လၢ NLL အတံးဟူးတံးဂဲၤ သုာ် တဖာ်အံၤအိာ်ပတံာ်ကွဲာ်အသးနုာ်လီၤ. ထံကီဖီသုာ်တံးသုဟီာ်ခိာ်ကဟံာ်ကီာ်ကးကရၢ (NLUC) လၢဘာ်တံး ဒုးအိာ် ထီာ်အီၤလၢ NLUP အံၤအတံးပညိာ်မ့ာ်ဒဲသိးကဟံးဖိာ်မၤသကိးဒုးအိာ်ထီာ် NLL သဲစးတံးဘျါပတြီၢ်နုာ်လီၤ. လၢတံးက ဒုးအိာ်ထီာ် NLL သဲစးတံးဘျါအဂီၢ် အဝဲသုာ်မၤဝဲတံးအိာ်ဖိာ်အဆိကတံးတဘျီ ဖဲလၢအ့ၤဖြဲာ် ၂၀၁၈ နှံာ် ဖဲအဝဲသုာ်ဒုး အိာ်ထီာ် NLUP ခဲနုာ်ဝဲအလီၤခဲမးနုာ်လီၤ. ကီပယီပီၤရီၤစ့ၤဖိာ်ဝဲဒါးဟံးဖျါထီာ်ဝဲလၢ NLL သဲစးတံးဘျါနုာ်ဘာ်တံး တံးကွဲးပတြီၢ်အီၤဝဲလဲၤနုာ်လီၤ. ဘာ်ဆာ်သနာ်က့ ဖဲတံးကွဲးပတြီၢ်အကတီာ် ပုၤတဝါ တံးကရၢကရီၤဟူးဂဲၤသုာ်တဖာ်တ ပာ်ဃုာ်ဘာ်ဒီးတကးဒဲးဘာ်အမံာ်ညါ တံးတမၤတံးထံာ်လိာ်တဲသကိးဒီးအဝဲသုာ် ဒဲးဘာ်အယီ ဖဲလၢနီာ်ဝဲဘာ် ၂၀၁၈ နှံာ်အဆၢကတီာ် တံးဂုၤတံးကျါသုာ်တဖာ်အံၤ တံးတဟံးဖျါထီာ်အီၤဒဲးဘာ်နုာ်လီၤ. ဖဲလၢနီာ်ဝဲဘာ် ၂၀၁၈ နှံာ်နုာ် ကီ ခိာ်ခဲဒီးပုၤပယီၤလီၤဆုာ်နီၤ အူဟဲနုာ်ရဲၤဘဲာ်တံးဇီၤ (U Henry Van Thio) တဲဖျါထီာ်ဝဲလၢ တံးကမၤလိာ်ထီာ်ဖးထီာ် NLUP တံးသိာ်တံးသီတံးဘျါ အတံးပညိာ်တံးဟံးခိဖျါတံးဟံးနုာ်တူၤ လိာ် NLL သဲစးတံးဘျါအဂီၢ် မ့ာ်တခါလၢအကါ ဒိာ်ဒိာ်မးလၢ တံးကဘာ်မၤအီၤနုာ်လီၤ.

လၢတၢ်ကဒိသဒါ ပှၤထူလံၤဖိတၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ခွဲးယၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးအဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်အကျိၣ်လၢပဒိၣ်ပပှၢ်သ့ၣ် တဖၣ်ကစးထီၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တသ့ဖဲအသ့ ဒီးမၤသကိးတၢ်ဒီး လီၢ်ကဝီၤပှၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒိသိးက မၤချ့ထီၣ်တၢ်ကွဲးပတြီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်သဲစးတၢ်ဘျုး ဒီးတၢ်ကရၢလီၤဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျုးလၢအဘၣ်လိၢ်ဖိမံဒီး NLUP တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုးန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒၣ်တၢ်ခါဆူညါ NLL သဲစးတၢ်ဘျုးအပူၤတၢ်ကြၢးမၤဆူၣ်ထီၣ် ဒီးမၤလီၢ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အကျိၣ်အကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒိသိးပှၤလၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်က့ၤအ ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ပမ့ၢ်ကွၢ်က့ၤလၢသဲစးတၢ်ဘျုးအဖီခိၣ် တၢ်အဝဲအံၤက မ့ၢ်တၢ်အဆိကတၢ်တခါလၢတၢ်ကဒိသဒါပှၤထူလံၤဖိတၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ခွဲးယၢ်လၢ ကလုာ်ဒုၣ်ပှၤတဝၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤယိဘၣ်ဃး သုးအတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ သုးဖီၣ်စုကဝဲၤလၢဘၣ်တၢ်ယၢၤထီၣ်အီၤ လၢတၢ်ဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒါလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးဝဲအံၤအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖီၣ်စုကဝဲၤဒ်အမ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤသုး သုးခိးကီၢ်ဆၢ (BGF) ကညီတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကိၣ်ကးကရၢ (KNLA-PC) ကညီဘူးဒးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်သုးမုာ် (DKBA လီၤဖးကရူၢ်) ဒီးတလၢကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျဲးသုးမုာ်ဒိၣ် (MNLA)သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ် ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်တနီၤအပူၤန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ်ဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပံၤသ့ၣ်စ့ၣ် (ပြည်သူ့စစ်) လၢအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီၤဂၤကီၢ်သုးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖီၣ်စုကဝဲၤလၢအ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တဖၣ်အံၤအါတက့ၢ် မ့ၢ်ပှၤဆဲးလီၤတ့ၢ် စုမ့ၢ်ကျၢၢ်လၢ NCA အပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢ သုးဖီၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သုး
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သုးဒီးဘၣ်ကွဲၣ်အဲၣ်
- တလၢကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျဲးသုးမုာ်ဒိၣ်
- ပံၤသ့ၣ်စ့ၣ်ဒီးစံၣ်ခုၣ်ဘၣ် ခိပနံၣ်
- ကညီတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ
- DKBA & BGF
- BGF

တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံ - မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ထံးတခါလၢအဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်

ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံတၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်အိၣ်ဆူၣ် KHRG အအိၣ်တတ်ဃာ်ဃာ်န့ၣ် ပုၤလၢတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံအံၤအိၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်လၢအကဲထီၣ်ညါန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဃုာ်ဒီးတၢ်နီၣ်ဆူၣ်ဖျါကွံာ် တၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ် တၢ်တဲပျံၤတဲဖုးတၢ် ဒီးတၢ်မၤပျံၤဆီၣ်သနံးလီၤကဝီၤပုၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဟံတၢ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး (လီၤဆီၣ်ဒၣ်တၢ်ဖဲ KNLA-PC တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကွဲးဖျါအိၣ်) န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢလၢအမ့ၢ် တၢ်ဆၢထၢၣ်လၢနီၢ်ကစၢ် "Self-reliance" န့ၣ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်လီၤကဝီၤသုးရ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢ ကဟံးဆူၣ်တၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢထံဖိကီၢ်ဖိအအိၣ်ဒ်သိးကမၤစၢၤလီၤက့ၤ အသးဒၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟံးဃုာ်ဒီး ကီၢ်ပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢဟီၣ်ခိၣ် လၢအမၤအိၣ်တၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျါကွဲးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၀ နံၣ် အဆၢကတီၢ်လီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ တကီၢ်တဲၤသဝီ (မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်) ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဆူၣ် NLD ပဒိၣ်အအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အါန့ၣ်ဒီး အအ့ၣ်ကၢၢ်လၢအဆံလၢကမၤအိၣ်ဝဲဘုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤတဲၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ် သူဝဲတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဖဲအဝဲဟ့ၣ်ဟံးဆူၣ်လီၤကဝီၤသဝီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

“အဆိကတၢ် ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အခါအဝဲသ့ၣ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲမ့ၢ်ဂ့ၢ်တဟ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ပကဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ.”

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကဲထီၣ်အသးလၢ ချၢၣ်လွံာ်ထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်တခါ ဖဲ ၁၉၅၄ နံၣ် အဆၢကတီၢ်ကီၢ်ပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ်ဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢဖိဟီၣ်ခိၣ် (၂၆၄) အ့ၣ်ကၢၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်ခိၣ်ဖျါဒီးလဲလီၤဝဲဟီၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤမၤမုၢ်ကျိၤဝဲကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အနံၣ် ၇၀ ဝံၤအလီၢ်ခံ, ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးဟူးဂဲၤမၤပျံၤမၤဖုးဒီးဒ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ် လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်စံာ်ဖိတဂၤ ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဒ်ဆူၣ် KHRG အအိၣ်လၢ-

“ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်က့ၤသဝီဖိဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ပုၤလၢဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ် ဟးဖျါဒီးဖျါတၢ်ဟံးဆူၣ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တဟဲက့ၤအိၣ်လၢအသဝီဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤမ့ၢ်အကစၢ်ဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲပလီၢ် လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်လၢသုဟံၣ်သုဃီဒီးဃိၣ်လၢသုတုထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်ပဒ့ၣ်အူၣ်ထီၣ်ကွံာ်အိၣ် ဒီးမၤလီၢ်ပျီၢ်ကွံာ်အိၣ်သ့ၣ်ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးလီၤ.”

ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်တနီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆါကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအတကၢပုၤကၢကလံၤဒီးမၤစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဃာ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးဆူၣ်ကွံာ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်ပုၤမၤအိၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢ ဒဝဲခံဟီၣ်ကဝီၤ, ဘျဲးဒဝဲကီၢ်ရ့ၣ်လၢတလၢကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်အသုးတဖၣ်မၤပျံၤမၤဖုးအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၈ နံၣ် အဆၢကတီၢ် MNLA ဟံးဆူၣ်ကွံာ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်ဝဲဖိတဂၤအဟီၣ်ခိၣ် အအ့ၣ်ကၢၢ် ၃၀ န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးဆူၣ်

ဟိန်ခိန်ဝံအလီခံ ဟိန်ခိန်ကစာလဲမးဒီးတံလအကျီးပူ မှ်လအတအဲဒီးတူဝ်သုင်ကွံ အဟိန်ခိန်ဘဉ်အယိန့န့လီၤ. အဝဲမဝဲဒဲန့န့ထီဘိအယိ MNLA သုးဖိ ၆ ဂၤဟဲမပျံၤမးဖုးအီၤဒီးကျိတၢ်စုကဝဲသ့တဖၣ် ဒီးမဆူၣ်အဟးထီၣ်ကွံ လအဟိန်ခိန်လီၤန့န့လီၤ. လအံကတၢ် အဝဲဘဉ်တၢ်မဆူၣ်အီၤလၢ ကဆါကွံအ ဟိန်ခိန်ဆူ MNLA သုးဖိသ့တဖၣ် အအိန်လအပူၤဘဉ်ဘဉ်ဖိန့န့လီၤ.

ဟိန်မုၢ်လအအိန်လအပူၤမုၢ်ကီၢ်ဆဉ် လအဟိန်ခိန်ဘဉ်တၢ်ဟံးန့န့ကွံအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးလၢကမၤဝဲမုၢ်ကျိၤ ဝဲကွံ အဒိန်အမုၢ်တဂၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလၢ - အဝဲဘဉ်တၢ်မပျံၤမးဖုးအီၤဒီးဘဉ်တၢ်နီဆူၣ်ကွံအီၤအဂ့ၢ်ဒဲအံၤ -

“ ဖဲလါမးရှး ၁၇ သီ ၂၀၁၇ နံၣ်န့န့ကီၢ်ပယီၤသုးသ့တဖၣ် ဟဲးကျးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်သ့တဖၣ်လၢပဟံၣ်ကပၤ. တၢ်ပနီၣ် အိန်ကွဲးလီၤအသးလၢ သုကဲပုၤသ့တဖၣ်လၢအလဲၤန့အိန်လၢတၢ်လီၤလၢပုၤ တဟ့ၣ်အခွဲးဒီးတဖိးသဲး. ဖဲလါမးရှး ၁၉ သီ ၂၀၁၇ နံၣ်န့န့ကီၢ်ပယီၤသုးရှ့ခိန်ကိးတၢ်အိန်ဖျိၣ်ဒီးပုၤ. ဖဲတၢ်အိန်ဖျိၣ်ပူၤအဝဲတဲပုၤလၢဟိန်ခိန်လၢသုအိန်န့န့ ကီၢ်ပယီၤ သုးသ့တဖၣ်စးထီၣ်ဟံးန့န့ကွံဝဲလၢ ၂၀၁၀ နံၣ်လံ. အဝဲတဲပုၤဒဲန့န့ဝံၤ, အဝဲသ့ကရၢၢ်ထီၣ်ဝဲပတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ ဒီးမဆူၣ်ပဟးထီၣ်ကွံလၢပဟိန်ခိန် ဖဲလါအုၤဖျိၣ် ၃၀ သီ ၂၀၁၇ နံၣ်န့န့လီၤ. ”

တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်အိန်ဖျိၣ်လၢအတမ့ၢ်တတီ

လၢတၢ်ဂ့ၢ်တနီၤအဖိခိန် သုးဖိစုကဝဲသ့တဖၣ် ဖဲအဝဲသ့မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်အိန်ဖျိၣ်ဒီးလီၤကဝီၤ ပုၤ တဝၢသ့တဖၣ်အခါ အဝဲသ့ဟံးန့န့တၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢလၢပုၤလၢတၢ်အိန်ဖျိၣ်အပူၤ ဒဲသုးအန့ဆၢၣ်အသိးန့န့လီၤ. လၢရှ့ၤ ကိၣ်ကိၤတၢ်လီၤန့န့ BGF သုးဖိသ့တဖၣ် မဆူၣ်မပျံၤဝဲသဝီဖိသ့တဖၣ်လၢ ကဟ့ၣ်လီၤကွံအဟိန် ခိန်လၢအတ ကပူၤကၢကလံၤဒီး စ့အိန်လိးလၢတၢ်ကဟ့ၣ်အီၤဘဉ်န့န့လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်သ့တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဘဉ်ထွဲ လိာ်အသးဒီးတရူးဝုၢ် (Chinatown) တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢကတုထီၣ်တၢ်လဲၤဟးအိန်ကသ့အလီၤ လၢအဘူးဒီးသုမ့ၢ်ကျိၤ လၢအအိန်လၢယိၤကီၢ်ဒီး ကီၢ်ပယီၤအဆၢန့န့လီၤ. ပုၤလၢဘျၢလီၤကျိၣ်စုလၢတၢ်တိာ်ကျဲၤအံၤမ့ၢ်ဝဲ တရူးဒီပနံၣ်လၢအ မ့ၢ်ကံၤလံၤယၤထဲကရူၢ် (Jilin Yatai Group) လၢအမၤတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဒီး BGF သုးခိန်သ့တဖၣ် လၢကတုထီၣ်ဝဲတၢ်သ့ထီၣ်သ့တဖၣ်ဒဲအမ့ၢ် တၢ်သ့ထီၣ်အဒိန်အမုၢ်တဖၣ်, ပုၤတမ့ၢ်ဟံၣ် (Hotel), တၢ်ဆါတၢ်ပုၤကျး လီၤခၢၣ်သးဒီး တၢ်လိာ်ကွံတၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့အ လီၤသ့တဖၣ်လၢလီၤကဝီၤဝဲန့န့အပူၤလီၤ.

လီၤကဝီၤပုၤမၤအိန်ဝဲ (ပုၤမုၢ်ဆုၣ်မုၢ်ဂီၤ) တဂၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဆူ KHRG အအိန်လၢအဝဲတအိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ကတဲ ဖျါအတၢ်ဘဉ်သးဆူ BGF သုးဖိသ့တဖၣ်ဒဲသိးကဒီးန့န့ဘဉ် စ့အိန်လိးလၢကၢကီၢ်န့န့ဘဉ် -

“ဖဲတၢ်ထံၣ်လိာ်တဲသကိးတၢ်အိန်ဖျိၣ်ကတီၢ် BGF သံကွံၢ်ဟိန်ခိန်ကစာသ့တဖၣ်လၢ “ပုၤမ့ၢ်ဟ့ၣ်သုစ့အိန်လိးဟိန် ခိန်တ အ့ကၢၢ် ၅၀,၀၀၀ ဘးန့န့သုတူၢ်လိာ်သ့ၤ” ဖဲန့ၤအခါပုၤတဲဆၢဂ့ၢ်လိာ်အီၤတဘျီနီတဂၤဘဉ်. အနီၢ်နီၢ်ဒု ပဟိန်ခိန်တအ့း ကးန့န့ပတုထီၣ်ဟံၣ်ကန့ၢ်လံၢ်ဖျါၣ်ညါ. စ့အိန်လိးပုၤန့ၤမတၢ်တဂၤမးတူၢ်လိာ်တသ့ဘဉ်, သုတူၢ်လိာ်သ့စ့ၤ. အဝဲသ့မ့ၢ် ဟ့ၣ်ပုၤဟိန်ခိန်တအ့ကၢၢ်စ့အိန်လိး ၁၅၀,၀၀၀ ဘး ကမ့ၢ်တၢ်လီၤဆိကမိၣ်ဟံၣ်ဒီး. ဘဉ်ဆဉ်အဝဲတဟ့ၣ်ပုၤပုၤန့ၤဘဉ်. အဝဲ သ့တဲပုၤလၢကဟ့ၣ်ဝဲ ဟိန်ခိန်တအ့ကၢၢ် ၅၀,၀၀၀ ဘး လၢဟိန်ခိန်ကစာအအိန်. ပတဲအါတၢ်ဒီးအဝဲသ့တဘျီဘဉ် အယိပဘဉ်တူၢ်ယာ်ကွံၢ်ပဟိန်ခိန်န့န့လီၤ.”

လၢရွှေကိပ်ကိၤဝၢ်န့ၣ် တၢ်တုၤထီၣ်တရုၤဝၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆဲးမၤအိၤကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်စံာ်မၤ အိၣ်ဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်သနံးမၤဆူၣ်အိၤလၢ BGF သးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဆါကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢအတကၢကီၣ် ဒီးတၢ်ပုၤတၢ်ကလံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအတကၢကီၣ်ဒီးတလၢတပျဲၤ

KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အဟီၣ်ခိၣ် ၂၆ အ့ကၢၢ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၤလၢသးသ့ၣ် တဖၣ် တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးထဲဟီၣ်ခိၣ် ၂ အ့ကၢၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၤလၢအကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အကျါ တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအလၢအပျဲၤဒီးကၢကီၣ်ဒ်တၢ်ဆါတၢ်ပုၤအသိး အဘူးအလဲအသိးတဖၣ်တအိၣ်ဝဲ နီတခါဘၣ်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ်ဒုၣ်ဖိထၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဆဲးကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျါ အကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအဘူးဒီးန့ၣ်ပုၤဒီးတခါလၢ ပုၤမၤအိၣ်ခုးမၤအိၣ်စံာ်သ့ၣ်တဖၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်လၢ သဝီကရူၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိဘုၣ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤအဖိခိၣ်သဝီလၢအအါန့ၣ်ဒီး ၈ ဖျါဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဝဲန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၤလၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၤတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမုဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အ ကျဲခိၣ်သ့ၣ်လၢလီၤကဝီၤဖိအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တဟ့ၣ်ဆါ ဒီးလိးကွၢ်လီၤကဝီၤဖိ အဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၤအပူၤတဖၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်တခါကီၢ်ပယီၤဒိၣ်တုၤထီၣ်ဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ် လၢအကံၢ်အစီတထီၣ်ဘးဘၣ် တဖၣ်လၢလီၤကဝီၤဖိဘၣ် သးလီၢ်သးကျဲတဖၣ်အဂီၢ်အယိ ကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၣ်ဒီးတၢ်တလၢတပျဲၤလၢ လီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်လၢအတူၢ် ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်တဂၤတဲဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢ-

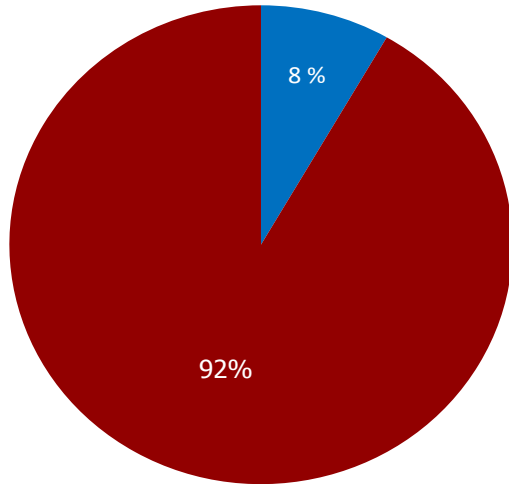
“ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးဒီး လီၤကဝီၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢစ့ၤသီၤကီၣ်သၢပဲၤကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ် ဆူၣ် ကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်ခဲလၢာ် ဒ်သိးကတုၤထီၣ်ဝဲသးဝဲၤဒါး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်နီၤဟးထီၣ်ကွၢ် ဟံၣ်ဒုၣ် လၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆူတၢ်လီၢ်လၢအဂၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တုၤထီၣ်န့ၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟံၣ်ဆဲးဆဲးဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢပုၤဘၣ်တၢ်နီၣ်ဆူၣ်သးလီၢ်ကျဲဘၣ်တၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဆၢဟံၣ်ခိၣ်ဒုးတအိၣ်ဘၣ်. ဆိမိၣ်ကွၢ်မီၤဟံၣ် ခိၣ်လၢတအိၣ်ဒီး အခိၣ်ဒုးန့ၣ်ပုၤကအိၣ်လၢပူၤဒ်လဲၣ်. လၢန့ၣ်အဖိခိၣ်အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢသဝီဖိလၢ အတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တုၤထီၣ်န့ၣ်ထဲ ဟံၣ်ဖိဆဲးဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်လၢဟံၣ်ဒုၣ်တဖျါဘၣ်တဖျါအဂီၢ်လီၤ.”

တၢ်ဟ့ၣ်လိးကွၢ်လၢအကံၢ်အစီတထီၣ်ဘးဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ဟံၣ်ဃီလၢအအိၣ်တကတုၤတဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဘျါရဲ တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤလၢလီၤကဝီၤဖိလၢအဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်လီၢ်ကျဲ လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်န့ၣ်အိၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်. ကီၢ်ပ

ယီသုးတဖၣ် ဟံးန့ၣ်ကွံာ်လီၤကဝီၤသဝီၤဃိးဖျါၣ်အတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်အကျိၤအကျဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ဖိးအိၣ်မၤအိၣ်လီၤကျဲၣ်တ ကးဒီးဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီးသ့ၣ်တၢ်ခိၣ်ခိၣ်အံၤလၢတၢ်မၤန့ၣ်ကျိၣ်စ့အဂီၢ် ဒီဖျါဒီးလဲလီၤဝဲဟီၣ် ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤဆူလီၤကဝီၤဟံၣ်ဒုၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒီးဒီးလဲလီၤဝဲ တအ့ၣ်ကၢၢ်န့ၣ် စ့ပယီၤ ၄,၀၀၀ ကးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သး အံၤမ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအဒိလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်အကျိၤတခါလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သုးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအကၢ ကိၣ်ဒီးတလၢတပဲၤ

■ တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢတကၢကိၣ်ဒီးတလၢတပဲၤ ■ တၢ်တဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိး

တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပိာ်ထွဲထီၣ်သးလၢလီၤကဝီၤသဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တူၢ်က့ၤဝဲဖးယံာ်ဖးထၢ

လၢအပူၤကွံာ်အနံၣ်တဖၣ်အနံၣ် သုးဖီၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ကဲ လီၤကဝီၤထံဖိကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလုလၢထူၤအနူအကျိၤအကျဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၅၄ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤ သုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွံာ်ဝဲ လီၤကဝီၤပုၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ၂၆၄ အ့ၣ်ကၢၢ်လၢလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢ ချၢၣ်လွံၤထူၣ် ကီၢ်ရဲၣ်အဃိဟံၣ်ဒုၣ်ဃီထၢ ၅၀ ဖျါဘၣ်ဘုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျါးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤဘၣ်ဒိလီၤကဝီၤ ပုၤဖဲအိၣ်ခုးမၤ အိၣ်စံာ်အဖိအလံၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်မူ ဒီဖျါလၢတၢ်ဟဲၣ်န့ၣ်အကျိၤအကျဲၣ် ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်သ့တုၢ်ဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤလီၤမၤကွံာ်ဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ. ဃုဆဲၣ်ဖိၣ်နံၣ် (၆၀ နံၣ်) ဝံၤအလီၢ်ခံ လီၤကဝီၤပုၤတဝၢ ဖိဖဲလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢကက့ၤအိၣ်က့ၤဆိးက့ၤဆူၣ်အကစၢ်ဒၣ်ဝဲသဝီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီၤဖိတဂၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ် ဃး ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢအပူၤတဝၢပူၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ -

"ဒီဖျါလၢတၢ်အိၣ်မူတဂၢၢ်တကျါၤ ဒီးတၢ်ဃုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျါးအိၣ်ထီၣ်တလီၢ်လီၢ်အဃိ ပဖိပလံၤအါဂၤထီၣ်ကွီတသ့ၤလၢၤ ဘၣ်. တၢ်ထီၣ်ဒုးပဒူသဝီတဖၣ် ဒီးပဟံၣ်ပဃီသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဒိၣ်အူကွံာ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျိၤ အကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤလီၤမၤကွံာ် ဒီဖျါလၢပဘၣ်ဟံၣ်တုၢ်ကွံာ်ပစံာ်လီၢ်ခုးလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဃိ. ပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်စ့ၢ်ကီၢ် ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဖဲပဃုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျါးအဆၢကတီၢ်. လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဖိခိၣ်ပတူၢ်ဘၣ်လၢ ကယဲၢ်မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအ အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢဝဲအံၤပဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ခဲလၢလီၤ."

တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤလၢဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤသၢအီၤလၢ KHRG ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ၂၆ အ့ၣ်ကၢၢ် လၢ ကုးအ့ၣ်သဝီ ဒီးသ့ဝဲလၢတၢ်ထီၣ်သုးတၢ်မၤလိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဟံၣ်ဖိသီဖိတၢ်လုၢ်အိၣ် သးသမူ လၢအဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဝဲခိၣ်ဖျါတၢ်ဟံးဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢ

“ယဖိအိၣ်သၢကၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွၢ်ယဟီၣ်ခိၣ်အယိ ယဘၣ်ဆါအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤဒီးတၢ်အဂၤဒ်အမ့ၢ် မိၢ်ထူၣ် ကရဲးလၢယကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယကုၢ်ကျဲးစးအဂၤကတၢၢ်ဒ်သိးယလဲၤခိၣ်ဖျါတၢ်လုၢ်အိၣ် သးသမူ တၢ်တၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢယဖိမုၢ်လဲၤမၤတၢ်လၢဘီၣ်ကိးဝ့ၢ်အယိ ပအိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်လၢပုၤတဖဲးလီၤ.”

ဟီၣ်ခိၣ်အကလုာ်လၢတၢ်ဟံးဆူၣ်န့ၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဟံၣ်ယုာ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျါအိၣ်ကျိးကရၢၢ်, တၢ်မၤ အိၣ်ဘုအလီၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤတဖဲးဟံၣ်တုၤယိအလီၢ်, လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢသ့ၣ်ပုၤတၢ်လီၢ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤပျီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဟံၣ်ယိမ့ၢ်လီၤမၤလံန့ၣ် အခိၣ်ညိမ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ဟးဆဲးတၢ်ယုာ်အိၣ်ကမ့ၢ်တသ့ၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါကျိးလီၢ် မ့ၢ်လီၤမၤလံန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤမၤဖးဒိၣ်လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျိၤအကျဲ, တၢ်ထူးတၢ်တီၤဒီးတၢ်ဘျုး လီၤကျိၣ်စ့ခိၣ်ဖျါတၢ် သ့ၣ်တၢ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အကျဲစ့ၢ်ကိးလီၤမၤကွၢ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလီၢ်ကဝီၤသ့ၣ်ပုၤလီၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤလီၤမၤအခါ ဒုးအိၣ် ထီၣ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်ဖျါလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအယိန့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတနီၤအဖီခိၣ်, ပုၤလၢမၤကမၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ် ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသ့ဝဲလၢသုးတၢ် ပညိၣ်တိာ်ဟံၣ်အဂီၢ်အယိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ကိာ်ဂီၤလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်ဒ်တၢ်မၤလိ ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ် (၁) လၢတၢ်ကွဲးဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤ ဒ်လၢအသိးဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

သုးတၢ်ဟံၣ်န့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးကဲထီၣ်တၢ်နိးတၢ်ဘျုးအကျဲလၢ ပုၤဒဲကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကက့ၤကဒါ က့ၤလၢအတၢ်အိၣ် တၢ်ဆိးအလီၢ်သ့ၣ်လၢကျဲခံဘိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်ထီၣ်ဒါဝဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုးလၢအမ့ၢ် Pinheiro Principles လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ ပုၤလၢယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ကက့ၤကဒါက့ၤဆူ အဟံၣ်အယိဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢသုးဖိၣ်စ့ကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဘူးဒီးပုၤလၢအယုာ်မ့ၢ်ဟး ဖျါသ့ၣ် တဖၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အယိ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒုးအါထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢ အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒီးဒုးဆဲးလီၤစ့ၢ်လီၤအဝဲ သ့ၣ် အသးသဟီၣ်လၢကက့ၤအိၣ်က့ၤဆိးလၢအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအဒုသဝီန့ၣ်လီၤ.

သုးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး - တၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးလၢအလီၢ်တံၢ်လီၤဆဲး တၢ်မၤလိယု
သ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ် (၁)- တၢ်ဟံးပနီၣ်ကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢသုးအဂီၢ်- တၢ်သူလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိအဟီၣ်ခိၣ် လၢတၢ်
ဟ့ၣ်သုးတၢ်သိၣ်လိ လၢတီအူကီၢ်ရၣ်

နံၣ် - ၁၉၉၉ နံၣ်
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ - ရှိၣ်ပုၤခွဲကရၢၢ်, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၣ် တီအူကီၢ်ရၣ်
ပုၤလၢမၤပယုတၢ် - ကီၢ်ပယီၤသုးရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ
MOC - ၁၃ ဒီးပယုၣ်နီၤသုးကလၢတၢ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ်အဖီလၢ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤ - ၄၀၀၀ အ့ကၢၢ်
ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢ - ဟံၣ်ဒူၣ်လၢအအိၣ်လၢသဝီ ၇ ဖျၢၣ်
တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအပိၢ်ထွဲထီၣ်အခံ - တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျဲလီၤ မၤတၢ်
သ့ၣ်တၢ်ဖျးဟးဂီၤ ထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်ပူၤဖျးတအိၣ်, တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲ တၢ်ဟ့ၣ်
စ့အိၣ်လိးလၢတလၢတပဲၤ ဒီးတၢ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ်တအိၣ်

စးထီၣ်ဖဲ ၁၉၉၉ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢပယုၣ်နီၤသုးတၢ်သိၣ်လိ သုးကလၢနီၣ်ဂံၢ် (၇) ဒီး ဒုး
ယၢနီၣ်ဂံၢ် (၁၃) သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်သူၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၢ်လၢအအါန့ၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်
၄,၀၀၀ အ့ကၢၢ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး ဒူသဝီ ၇ ဖျၢၣ်လၢအအိၣ်လၢရှိၣ်ပုၤခွဲကရၢၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဟံၣ်ဒူၣ်ခဲလၢလၢအအိၣ်လၢ ယုၤသ့ၣ်, ပဟံၣ်လုၢ် (ကျွဲန့ၢ်ကုန့ၢ်), တၢ်လုၢ်န့ၢ်မူ (နံသာကုန့ၢ်), ဝုၢ်တီၢ်ဒိၣ် (ငွေတော်ကြီး) ဒီး
ပနီၣ်ပူၤ (ကျဲဖြူတော်) သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် စူးကါဒီး ဒီးသန့ၤထီၣ်
ဝဲအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် သုးဟံးန့ၢ်ဒီးသူအီၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်သုးတၢ်မၤလိလီၤန့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤပုၤထူစံၢ်မၤ
ခုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒီးသန့ၤထီၣ် ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အကျဲလၢရီၤဘၣ်ကျိးသ့ၣ်တဖၣ်မၤအိၣ်မၤ အီက့ၤအကျိးတသ့လၢ
ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟံၣ်ဒူၣ်လၢအကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခီဖျိတၢ်ဟံး န့ၢ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်အယိတဖၣ်
အံၤ ဘၣ်သုးလီၢ်သုးကျဲယုၤမ့ၢ်ဟးဖျိးကွံာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢအဒူသဝီဒုပီၤလီၢ် ကျဲအဆၢကတီၢ်ဘၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသုး
လီၢ်သုးကျဲလၢပုၤကျါ ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအိၣ်ဆီလီၤအသးလၢ ပယုၣ်နီၤသုးတၢ်သိၣ်လိလီၤန့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤဖိ
ဟံၣ်ဒူၣ်ဃီထၢအါဖျၢၣ်အတၢ်ယုထၢတအိၣ်ဘၣ်အယိ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢ အဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်
ဆဲးမၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးအ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကလၢကပဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီပယီသုးဟံးန့ဆူဟ်ခိၣ်လၢ တၢ်မၤအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၣ်အိၣ်ဝဲအအ့ကၢၢ် ၄,၀၀၀ လၢအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိလၢ အအိၣ်လၢရှီၣ်ပုၤခွီကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုစ့ၣ်တဘျုးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ပယုၣ်နီၤသုးကလၢၤ အိၣ်သ့ၣ်လီၤသး အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုထွဲတဘျုးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ပနီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသုးဆဲးလီၤဟံဝဲ ဒ်သးလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် မၤအိၣ်တၢ်ဖဲဟ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ဆူဟ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သုတသ့ၣ်လၢတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဂၤတဲဖျါထီၣ်ဝဲဆူ KHRG အအိၣ်လၢ ကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်မၤပျံၤမၤဖုးလီၢ်ကဝီၤသဝီပုၤထူစံၢ် မၤခုး တဖၣ်ဒ်အံၤ- "ဟီၣ်ခိၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်. ကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဆူၣ်လၢ ပဟီၣ်ခိၣ်က ရၢၢ်ပူၤဒီးဟံးန့ဆူကွံာ်ပဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘၣ်အဘျုးလၢပတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးတၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျးသ့ၣ်တဖၣ် အဖီခိၣ်လံ. ကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်တဲပလီၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတဘျုးထိးဘျုးဖိာ်ဘျုးအဝဲသ့ၣ် ရီၤဘၢၣ်ကျိးတဂ့ၤန့ၣ် လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် မ့တကန့ၣ်လုၤဟံထွဲတၢ်ကလုၢ်အံၤဘၢၣ်န့ၣ် ကီပယီသုးတဖၣ်ကဟံးထီၣ် ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်လီၤ."

ကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲသုးဒုးခိၣ်တၢ်မၤလိသၢလၢတဘျီမ့တမ့ၢ်လွံၢ်လၢတဘျီ ဖဲပယုၣ်နီၤသုးကလၢၤန့ၣ်လီၤ. သုးတၢ် သိၣ်လိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုးလၢ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ် ခိဖျါလၢသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤဝဲ ကျိးဒိၣ်တဖၣ်လၢကျိးကရၢၢ်လၢလီၢ်ကဝီၤပုၤထူစံၢ်မၤခုးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသန့ထီၣ်အတၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ် လၢအပူၤအသိန့ၣ် လီၤ. လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်လၢ ကီပယီသုးမၤပျံၤမၤဖုးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. "တဘျုးလဲၤလၢသုးကျိးပူၤနီတဘျီလၢတဂ့ၤ. သုလဲၤခါမ့ဘၣ်လၢပုၤဟ့ၣ်သုးတၢ်သိၣ်လိဖဲ တၢ်လီၢ်န့ၣ်သုကဘၣ်ဒိဘၣ် ထံး" လီၢ်ကဝီၤဟံမုာ်တဂၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဆူ KHRG အအိၣ်လၢသုးဖိစုကဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တကြးသုလီၢ်ကဝီၤထံဖိကီဖိ တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်သုးတၢ်မၤလိအဂီၢ်ဘၣ်- "သုဆိမိၣ်ကွၢ်မီၤ... လီၢ် ကဝီၤဖိလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်ဖဲန့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲပုၤဟ့ၣ်သုးတၢ်သိၣ်လိအခါတၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အိၣ် ထဲလဲၣ်န့ၣ်သုးထံၣ်မ့ကဘၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ် ပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲသုးတၢ်သိၣ်လိအခါဘၣ် ဃုာ်ထီၣ်ကွံာ်ကိးဘျီဒဲးလီၤ." ကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဘၣ်ဒိဟးဂီၤ တုၢ်လံလီၢ်ကဝီၤ ပုၤထူစံၢ်မၤခုးသ့ၣ်တဖၣ်အရီၤဘၢၣ်ထူၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အါအါဂီၢ်ဂီၢ်, အါန့ၣ်အန့ၣ်မၤကီထီၣ်လီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ် တဖၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢမးရှး ၂၀၁၆ နံၣ်, သုးခိၣ်ဒိၣ်ခိၣ်ဖိ ကွီၤကွီၤလွၤ ဆဲးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ ကီပယီထံလီၢ် ကီပုၤကိတိာ်ဝဲကျိၤ (Ministry of Home Affairs) ဟ်ပနီၣ်ဝဲကီပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်လၢအဖိဒီး သဲးစးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤစုၤလီၤလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်လဲၤကျဲ ဒီးအတၢ်ဆၢ မုာ်လၢမုာ်ကအိၣ်ဝဲတန့ၤတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကီးစုၤလီၤဝဲဒၣ်ဒိၣ်နီၤမးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအီးကထိဘာၣ် ၂၀၁၆ နံၣ်န့ၣ် လီၢ်ကဝီပုၤထူၣ်စံၣ်မၤဒုး (၃၀၀) ဂၤကရၢကရိထီၣ်အသးဒီးမၤဝဲ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဘၣ် သးဖဲကီၢ်ဆၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤဝဲၤကျိၤအဝဲၤဒၤဖဲတီၢ်အူၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ကပတုၣ် တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးလီၢ်ကဝီဖဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢကျိၤတၢ်စုကဝဲၤ, ကပတုၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိဟးဂီၤတၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိဒီး ဟ့ၣ်က့ၤကျိးက ရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီပုၤထူၣ်စံၣ်မၤဒုးတဂၤတဲဝဲလၢ "ပအဲၣ်ဒီးလၢတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤပဟီၣ်ခိၣ်. ပတအဲၣ်ဒီးန့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်အိၣ်လိးနီၣ် တမံၤ ဘၣ်, ပအဲၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်က့ၤပဟီၣ်ခိၣ်လၢပကမၤအိၣ်ပတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ." သဝီဖိလၢအဂၤသ့ၣ် တဖၣ်စ့ၢ်ကီး တူၢ်ဘၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤအိၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်တသ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်ကအိၣ်အနံၣ် ၂၀ ဘျဲၣ်လံ. အယိသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢပပုၤတဝၢပုၤ ဖဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အါဂၤဘၣ်ဟံၣ်တုၢ်ဟံၣ်ဃီဒီးလဲၤဃုဖံးဃုမၤလၢတၢ်လီၢ်ဂၤ. တနီၤတခီလဲၤဃုဖံး ဃုမၤဆူထံကီၢ်အဂၤအိၣ်ဝဲ လီၤ. သဝီဖိဟံၣ်ခွါတနီၤဘၣ်ဒီးလဲၤအသးဒီးမၤဝဲကဆိကွါတၢ်မၤလီၤ. ဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် ဟံၣ်တုၢ်ဟံၣ်ဃီဒီးလဲၤမၤတၢ်လၢ ဟံၣ်ဃီတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤတခီ လဲၤမၤတၢ်လၢဝုၣ်တီၢ်အူ, ဝုၣ်တကူၣ် မ့တမ့ၢ်ဝုၣ်မါတလုဒီးဆူကီၢ်စ့ၢ်ကမိ သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအအိၣ်လၢ ရှိၣ်ပုၤခွါကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးဒီးဃုထီၣ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအဟီၣ်ခိၣ် ဒီးတၢ်ပတုၣ်ကွံၣ် သးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

တၢ်တဘျီဘၣ်ဘျါရဲၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်လၢအအိၣ်ထီၣ်လၢ လီၢ်ကဝီပုၤတဝၢပုၤဘၣ်အမံၤညါ တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ် ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်မၤဘၣ်ဒိပုၤလၢခံတစိၤအတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ. "ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ် ကိုလၢကဆဲးမၤလိဘၣ်ဒီးတၢ်အဂီၢ်တသ့လၢဘၣ် ဒီဖျါလၢမိၢ်ပၢ် ကျိၣ် စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဘၣ်အယိလီၤ." တၢ်အံၤဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးလၢအယံၢ်အထၢ်ဒီဖျါတၢ် ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်လီၢ် ကဝီပုၤတဝၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤတက လုၢ်န့ၣ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ် ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ခါဆူညါန့ၣ် လီၤ.

တၢ်မၤလိယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ် (၂)- ဘၣ်ဒီးလဲကဒါက့ၤနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်- တၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်သူပုၤထူ လံၤဖိဟီၣ်ခိၣ် ကျိၤကျဲလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အဂီၢ်လၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်

နံၣ် - ၁၉၉၃
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ - မဲၢ်ကျိၣ်ကရူၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရၣ်
ပုၤမၤပယွဲတၢ် - ကီၢ်ပယီၤဖၣ်ပူၣ်သုးဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ်(၁)
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤ - ၆၀ အ့ကၢၢ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢ် - ဟံၣ်ဒုၣ် ၃၀ ယၣ်ယၣ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢ်အဟိၣ်ထွဲထီၣ်အခံ- တၢ်ဟဲန့ၢ်အကျဲဟးဂီၤလီၤမၤ, တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသ မူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်, တၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိး

ဖဲ ၁၉၉၃ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်သဝီဖိ လၢအအိၣ်လၢ ဝုၤနီၤသဝီသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ခဲလၢ်လၢ တၢ်တ့ထီၣ်ခိၣ်ချ့သုးရၣ် ၃၄၀, ၃၄၁ ဒီး ၄၃၄ အသုးကလၢ (စစ်ဗျူဟာၤ ဖာပွန်စစ်ဗျူဟာဌာနချုပ်-၁) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ် ဘီထီၣ်တၢ်လံၤတၢ်သူၣ်ထီၣ်အါဖျၢၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤကျိၣ်ချ့မ့ၢ်သ့ၣ်သုးဆူၣ်လၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အါထီၣ် လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကရၢၢ်ထီၣ်က့ၤ အသုးကလၢအခါန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ စဲးဖိကဟၣ်သုးဆူၣ် (တပ်မတော်ယန္တရားတပ်စု) စ့ၢ်ကီးတ့ထီၣ်ဝဲစဲးဖိကဟၣ်လၢအတ့ဟီၣ် ကုၢ်လိၣ် (အုတ်ခဲ) လၢဟီၣ် ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်န့ၢ် ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒ်သီးကမၤန့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်လၢ သုးဖိလၢအအိၣ်ဆီလီၤအသးဖဲသုးကလၢအံၤ အပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်တနီၤ ဘၣ်တၢ်

ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢတၢ်ကသူဝဲလၢ တၢ်မၤအိၣ်တၢ်သူၣ်တၢ်ဖျး အဂီၢ်လၢ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဂီၢ်ဒ် ကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအစံးဝဲ "တၢ်ဆၢထၢၣ်လၢနီၢ်ကစၢ်ခိၣ်" န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအသဆၢထီၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢကဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်, ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်သဝီဖိအတၢ်စုလီၤ ခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ ဒီးမၤဆူၣ်မၤစိးလီၤကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, ခိၣ်ချ့သုးရၣ် ၃၄၀, ၃၄၁ ဒီး ၄၃၄ သ့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တသူဝဲ ခဲလၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယူၤလဲ ၂၀၁၇ နံၣ်န့ၣ် ဘီလၢဝဲဝဲ လၢအမ့ၢ်သုးယဲၤခိၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢ ခိၣ်ချ့သုးရၣ် ၃၄၀ တၢ်ပၤဖိလၢ်တဂၤ စးထီၣ်ဒီးလဲလီၤဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ်လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ဘူးလိာ်အသးဒီးသဝီဖိအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအထူစံးမၤဒုးတဂၤ တဲဖျါထီၣ်အဝဲတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လၢ- "ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဆၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ပီးတၢ်လီၤတအိၣ်လၢပုၤလၢကဖဲးအိၣ်မၤအိၣ် ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. အယိလၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖျိၣ်လၢအဂီၢ် တအိၣ်ဘၣ်." လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ အကျဲခိၣ်သ့ၣ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အကျဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် သူဝဲလၢတၢ်ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်ဂီၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤဖိတဂၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သူၣ်တဂၢၢ်သးတကျၢၤတုၤဒၣ်လဲၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီးလဲလီၤကွံာ်ဝဲ- "သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၢ်ဝဲလၢပုၤကသံကွၢ်အီၤလၢ ဘၣ်မနုၤအယိ လၢပုၤတမၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤနီၢ်တဂၤဘၣ်လဲၣ်. ဒ်သီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဝဲအံၤဟးဆဲးဝဲကသ့အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဒီး လဲလီၤ (ငါလီၤ) ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤလီၤကဝီၤဖိအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤပဟ့ၣ်အီၤလၢစု ဒီးသူၣ်ဖျးတၢ်သ့ၣ် လၢပမၤန့ၢ်အီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးခိၣ်တဂၤတဲပုၤလၢ, ပုၤတၢ်ချ့မ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်ကမီၤတဂၤလၢ လံၤမ့ၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်န့ၣ် သုကဘၣ်တဲအီၤလၢ သုမၤစၢၤကီၢ်ပယီၤသုးအဘုစံးပျီလီၤ"

တၢ်မၤဆူၣ်ဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျၢၢ် - တၢ်မၤန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ် လၢကဟ့ၣ်လီၤကလီၤအဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဖဲ လၢမုၢ်လါ ကီၢ်ဆၢၣ်, ဘျံးဒဝဲၣ်ကီၢ်ရၣ်

နံၣ် - ၂၀၀၁
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ - ပစိၣ်အူးသဝီ, ပလီးကရူၢ်, လၢမုၢ်လါကီၢ်ဆၢၣ်, ဘျံးဒဝဲၣ်ကီၢ်ရၣ်
ပှၤမၤပယွဲတၢ် - နီၣ်ဂံၢ် (၁၂) ကီၢ်ပယီၤတီၤထီၣ်သုး တၢ်မၤလိ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤ - ၆၈၇ အ့ကၢၢ်
ပှၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢၢ် - ဟံၣ်ဒုၣ် ၄၉ ဒုၣ်ယၣ် ယၣ်
တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်အံၤ - တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ် သးသမူအကျဲဟးဂီၤလီၤမၤ, တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ ကမုၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအိၣ်ထီၣ်

ဖဲ ၂၀၀၁ နံၣ်န့ၢ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တီၤထီၣ်သုးတၢ်မၤလိ တ.တ.ခ (၁၂) ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲ လီၢ်ကဝီၤဖိအဟီၣ်ခိၣ် ၆၈၇ အ့ကၢၢ် ဖဲပ စိၣ်အူးသဝီ, ပလီးကရူၢ်, လၢမုၢ်လါကီၢ်ဆၢၣ်, ဘျံးဒဝဲၣ်ကီၢ် ရၣ် လၢကတုၤထီၣ်သုးတၢ်မၤလိလီၤန့ၢ်လီၤ. ခိၣ်ဒုၣ်သဝီဖိ လၢပစိၣ်အူးသဝီအပူၤတဖၣ် မ့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိ လၢအသုၣ်ဖျး ထူစံးဒီး အါတက့ၢ်တအိၣ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်ပျဲလၢ ကီၢ်ပယီၤ ပဒိၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၀ နံၣ်န့ၢ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် သုး တ.တ.ခ (၁၂) ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တုၢ်လံာ် ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ခဲလၢၢ် လၢ နီၢ်တီၢ်သဝီလၢအအိၣ် ဘူးဒီးပစိၣ်အူးသဝီအံၤအယိ လီၢ် ကဝီၤဖိလၢနီၢ်တီၢ်သဝီ တဖၣ်ဘၣ်သုးလီၢ်သုးကျဲဒီး ဃုၢ်မ့ၢ်ဟး ဖျိးကွံာ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဖဲ နီၢ်တီၢ်သဝီ အံၤအိၣ်ယုၢ် ဒီးတၢ်မၤပယွဲပှၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး, တၢ် ဃုဆူၣ်ခိၣ်သွဲဒီးတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ

၂၀၀၀ တုၤ ၂၀၀၂ နံၣ်န့ၢ်, လီၢ်ကဝီၤဖိလၢ ပစိၣ်အူးဒီးနီၢ်တီၢ်သဝီ တဖၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ကမၤစၢၤတၢ်တုၤထီၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးကလၢၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်တနွံန့ၢ်သၢသီလီၤ.

ဖဲ ၂၀၀၁ နံၣ်န့ၢ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သုး မၤဆူၣ်ဝဲသဝီဖိ (၄၉ ဂၤ) လၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ကစၢ်တဖၣ်ဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျၢၢ် လၢလံာ်တၢ် အၢၣ်လီၤ လၢအစံာ်ညီၣ်ဆၢတံာ်ဝဲလၢ "ဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဆူၣ်ကီၢ်ပယီၤသုးအအိၣ်လံာ်" န့ၢ်လီၤ. ပှၤလၢတ ဆဲးလီၤ စုမုၢ်ကျၢၢ်တဖၣ်တခီ တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟ့ၣ်စု တနံၣ်န့ၢ် ၂,၀၀၀,၀၀၀ ကုးစးထီၣ်လၢ ၂၀၀၀ တုၤလၢ ၂၀၀၆ နံၣ်န့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးခိၣ်ဖျိဒုၣ်သဝီဖိတဖၣ်ဃုကညးလၢကမၤစုၤလီၤအယိ ဖဲ ၂၀၀၆ နံၣ်တုၤ ၂၀၁၀ နံၣ်န့ၢ် ကီၢ်ပ ယီၤသုးမၤစုၤလီၤက့ၤ တၢ်ဃုဆူၣ်စုတုၤဖဲ ၁, ၆၀၀, ၀၀၀ ကုးန့ၢ်လီၤ. တၢ်ဃု ဆူၣ်ဒ်အံၤတဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ် လၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိပတီၢ်မုၢ်လါဘၣ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူလၢတၢ်ဖိး တၢ်စုၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၂ နံၣ်န့ၢ် ကီၢ်ပယီၤ သုးတဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုၢ်လၢ သဝီဖိတဖၣ်ကပတုၢ်ကွံာ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢ အကစၢ်ဒ်ဝဲကျိးကဝီၢ်အပူၤဒီး မၤ ပျံၤမၤဖုးစုၢ်ကီၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ကဒွဲၣ်အူထီၣ်ကွံာ်အကျိးဖဲ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဆဲးမၤဒီးတၢ်လၢအကျိးပူၤန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်ဆိၣ်သနံး တဖၣ်အယိ သဝီဖိ ၁၇ ဂၤဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျၢၢ်လၢက ဟ့ၣ်လီၤအဟီၣ်ခိၣ်ဆူပယီၤသုးအအိၣ်န့ၢ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၢ် ပယီၤသုး တဖုအံၤပျံၤလီၤတၢ်ပနီၣ်ဒီးလၢထူၣ်တဖၣ် လၢသဝီဖိ အဟီၣ်ခိၣ်ပူၤဒီးကွဲးလီၤဝဲလၢ "ကီၢ်ပယီၤသုးအဟီၣ်ခိၣ်, တဘၣ် လဲၤတလၢတဂ့ၢ်".

တၢ်ဂီၤအဖီခိၣ်ခံၣ်ဘၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲ ကီၢ်ပယီၤတီၤထီၣ်သးတၢ်မၤလိ တ.တ.ခ (၁၂) အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ ပစိၣ်အူးသဝီဖိအဟီၣ်ခိၣ် ကဝီၤပူၤဒီး ကွဲးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်စိးပျၢတဖၣ်လၢ "ကီၢ်ပယီၤသးအဟီၣ်ခိၣ်, လဲၤတလၢတဂ့ၤ, ပုၤလၢဒိပတၢတဖၣ် တၢ်ကဟံး န့ၢ်အရၣ်သဲးတၢ်ဘျးအိၣ်ဝဲ အသိးန့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ- KHRG]

ပယီၤသးတီၤထီၣ်တၢ်မၤလိ တ.တ.ခ (၁၂) တဖုအံၤဟဲမၤဝဲသးတၢ်မၤလိဖဲ လီၢ်ကဝီၤဖိဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲ အံၤတ နံၣ်တဘျီဒီးတၢ်မၤလိတဘျီန့ၣ်ယံၣ်ဝဲသၢလါန့ၣ်လီၤ. သးတၢ်မၤလိလၢအသ့ဝဲတၢ်ခးလိကျိချံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤမၤပျံၤမၤ ဖူးသဝီဖိလၢအအိၣ်ဘူးတဖၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. သးတၢ်မၤလိအပူၤကွံာ်တဘျီ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ လါအီးက ထီၣ်ဘၣ်တုၤလါဒါ ဝဲဘၣ် ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤဖိတဂၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ "ပယီၤသးမ့ၤဟဲမၤတၢ်မၤလိဖဲပဟီၣ် ကဝီၤပူၤတဘျီလၢ လၢန့ၣ်ပပျံၤတၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟဲမၤသးတၢ်မၤလိအဆၢကတီၢ်, တအဲၣ်ပဟးထီၣ်ဟးလီၤ လၢဒုသဝီအချၢစ့ၢ်ကီး ဘၣ်. လၢတၢ်အံၤအယီၤ, ပပျံၤဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒိၣ်မးလီၤ."

တၢ်ဂီၤခံၣ်ဘၣ်အံၤဟံၣ်ဖျါ တၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိလၢလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်သ့ၣ်လီၤဝဲလၢ အကျိးကရၢၢ်အပူၤတဖၣ်အံၤ ပယီၤသးဝဲပနီၣ်ဃာ် ဒီးတၢ်ပနီၣ် ဒီးဟ့ၣ်ဒုးပလီၢ် သဝီဖိတဖၣ်လၢအသုတန့ၣ်လီၤဒိပတၢ်ဟီၣ်ခိၣ် လၢဘၣ်တၢ်ဟံးဆူၣ်တ့ၢ်လံအီၤတဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသး တ.တ.ခ (၁၂) အံၤ သ့ဝဲဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်အံၤလၢသးတၢ် မၤလိအဂီၢ် ဒီးမၤဟးဂီၤတၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိတဖၣ် လၢလီၢ် ကဝီၤဖိသ့ၣ်လီၤဟံၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ- KHRG]

လိင်ကဝီသဝီဖိတဖု ဘဉ်ယိဉ်သးပျံးစွာ်ကီးဝဲလၢ တဒီးန့ၢ်ဘဉ်က့ၤလၢအဟီဉ်ခိဉ်ဘဉ် မ့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤသး စဲပနီဉ်ဃာ် ဝဲတၢ်လိာ်တဖုအံၤ သက့ၤဆးဒးလၢကျိးကရၢၢ်တဖုအပူၤလံန့ၢ်လီၤ. သးဖိတဖုတဲပျံးတဲဖုး စွာ်ကီးသဝီဖိလၢ ဟီဉ်ခိဉ် တဖုအံၤအပူၤသးဆိလီၤတ့ၢ်မ့ၢ်ပိာ်ဝးဝးလံန့ၢ်လီၤ.

လၢကဒီးန့ၢ်က့ၤဟီဉ်ခိဉ်ကဟံအဂီၢ် ဖဲ ၂၀၁၃ နံဉ်န့ၢ် သဝီဖိတနီၤကတိၤထီဒါဆါ ကီၢ်ပယီၤသးတဖု ဒီးတနီၤ ဒိန့ၢ်ဃာ်တၢ် ဂီၤတၢ်အုဉ်သးဒီးဟံဖျါထီဉ်ဝဲဆူ လိာ်ကဝီၤပုၤဘဉ်မူဘဉ်ဒါတဖု ဒ်အမ့ၢ်ဂံၢ်ခိဉ်ထံးပုၤတဝါ, သဝီဖိ တနီၤတခီစဲလီၤဝဲတၢ်စဲ ပနီဉ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကျိးကရၢၢ်အပူၤဒီး ဟံဖျါဃုာ်အဝဲသ့ၣ်အမံၤ, အဟီဉ်ခိဉ်အ့ၤကၢၢ်အလဲၢ်, တၢ်ထုဉ်တၢ်ဘိကလုာ်လၢ အသ့ၣ်ဝဲဒီးမၤအိဉ်တ့ၢ်ဝဲ ဟီဉ်ခိဉ်အံၤယံာ်ပုၤန့ၢ်န့ၢ်လီၤ. လၢကဒီးန့ၢ်က့ၤဟီဉ်ခိဉ်ကဟံ အဂီၢ်သဝီဖိကဲလိာ်တီဉ်ဖျါထီဉ်တ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူ ကီၢ်ခိဉ်သ့စ့ၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စ့ၣ်ဘျးစဲကမံတံာ် (JMC), လိာ်ကဝီၤမူဒါခိဉ်ဒီးကညီဒီကလုာ်စၢဖိဉ်ကရၢ အအိဉ်ဘဉ်ဆဉ်တၢ်ဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီတအိဉ်နီတမံၤဘဉ်န့ၢ်လီၤ.

ပဒိဉ်ခံဖုတၢ်ပၤသဃဲၤဟီဉ်ကဝီၤပူၤ တၢ်န့ၢ်ပၤဟီဉ်ခိဉ်ကဟံခွဲးယာ်တၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤတအိဉ် - **MNLA** ဟံးန့ၢ်ဆူဉ် ပုၤထူစံာ်မၤ ပုၤဖိလၢအစူးကါခွဲးအဲၣ်ယုဉ်ဟီဉ်ခိဉ်လံာ်အုဉ်သးတဖုအဟီဉ်ခိဉ်ကရၢၢ်

နံဉ် - ၂၀၀၄
တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲ - ဘုလမဲသဝီ, သးကဒဲးကရူၢ်, ဝီၢ်ရဲၣ်ကီၢ်ဆဉ်, ဒုပုဉ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်
ပုၤမၤပယွဲတၢ် - တလၢၤဒီကလုာ်တၢ်ထုဉ်ဖျဲးသးမ့ၢ် ဒိဉ်
ဟီဉ်ခိဉ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူဉ်အီၤ - ၁၀၀ အ့ၤကၢၢ်
ပုၤလၢအတူၢ်ဘဉ်တၢ်ခဲလၢ - ဟံဉ်ဒုဉ် ၁၂ ဒုဉ်ဃုာ် ဃုာ်
တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအပိာ်ထွဲထီဉ်အခံ - တၢ်လုာ်အိဉ်နီၢ် ခိသးသမူအကျဲဟးဂီၤလီၤမၢ်, တၢ်လီၤဘဉ်ယိဉ်လၢ ကမုၢ်တၢ်ဘိဉ်တၢ်ဘါအိဉ်ထီဉ်, ဃုထီဉ်က့ၤဟီဉ် ခိဉ်တန့ၢ်, တဒီးန့ၢ်ဘဉ်က့ၤစ့အိဉ်လိးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ဆါ မၤပုၤက့ၤနီတမံၤဘဉ်.

စးထီဉ်လၢ ၂၀၀၄ နံဉ်န့ၢ်, တလၢၤနီဉ်အသး (မ့ၢ်အမ့ၢ်း သးလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် - MNLA) လၢအ ဘဉ်တၢ်တီခိဉ်ရိၢ်မဲအီၤလၢ အူဉ်ထီတဖုအံၤဟံးဆူဉ်န့ၢ် ဝဲလိာ် ကဝီၤသဝီဖိအဟီဉ်ခိဉ် အ့ၤကၢၢ် ၁၀၀ ဘျဲး ဖဲဝီၢ် ရဲၣ်ကီၢ်ဆဉ်, ဒုပုဉ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်ပူၤန့ၢ်လီၤ. တၢ်အံၤကဲထီဉ် အသးဖဲသဝီယဲၢ်ဖျါဉ် လၢဝီၢ်ရဲၣ်ကီၢ်ဆဉ်အပူၤန့ၢ်လီၤ. ကျိးကရၢၢ်လၢဘဉ်တၢ်ဟံး ဆူဉ်န့ၢ်အီၤတဖု အိဉ်ဝဲဒီး တၢ်ထုဉ် တၢ်ဘိလၢအမ့ၢ် ရီၤဘၢ်ထုဉ်, တဒီးလိဉ်ထုဉ်, သးထုဉ်ဒီး စံာ်ပျီတဖုဘဉ်ဆဉ်တနီၤ မ့ၢ်ဝဲဟီဉ်ခိဉ်ကလီ လၢတၢ်တ သ့ၣ်လီၤဟံးလီၤဘဉ်ဒီးနီတမံၤဘဉ်န့ၢ်လီၤ.

လိာ်ကဝီၤဖိလၢ ဘဉ်တၢ်ဟံးဆူဉ်န့ၢ်အဟီဉ်ခိဉ်လိာ်တဖု ပုဉ်ဃုာ်ဝဲဒီးပုၤကညီကလုာ်ဒုဉ် ဒီးတလၢၤကလုာ်ဒုဉ်စ့ၣ် ကီးန့ၢ်လီၤ. တလၢၤနီဉ်အသးတဖုဟဲန့ၢ်လီၤလၢသဝီ

ပူၤဒီးတဲပျံးတဲဖုးသဝီဖိလၢ ထံလိာ်ကီၢ်ပူၤပဒိဉ်ပပုာ်ဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်ပျဲလၢတလၢၤနီဉ်ကဟံးန့ၢ်ဟီဉ်ခိဉ်ဖဲ လိာ်ကဝီၤအံၤအပူၤတ ဖုန့ၢ်လီၤ. ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၉ သီ, ၂၀၁၉ နံဉ်န့ၢ်, လိာ်ကဝီၤဖိလၢ သ---သဝီ တဂၤဟံဖျါထီဉ်ဝဲလၢ- "တလၢၤနီဉ်သး ဟဲတဲပုၤလၢ ဟီဉ်ခိဉ်အံၤအဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ပၤဘဉ်လံအယိဟံးန့ၢ်ဆူဉ်ကွံာ် ပဟီဉ်ခိဉ်တဖုလီၤ. ပကျဲးစးဒီးသဒါပဟီဉ်ခိဉ်ကဟံ ဒီးထီဒါအဝဲသ့ၣ်ဘဉ်ဆဉ် ပစုကဝဲၤတအိဉ်ဘဉ်အယိ ပမၤအဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ဘဉ်. ပမ့ၢ်ဒဉ်ကမုၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိလီၤ ဘဉ်ဆဉ်သး တဖုမၤပျံးမၤဖုးပုၤဒီး ဟံးန့ၢ်ဆူဉ်ကွံာ်ပဟီဉ်ခိဉ်လီၤ." တလၢၤ နီဉ်သးတဖုဟံးန့ၢ် ဆူဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဝံၤန့ၢ်သ့ၣ်လီၤဝဲရီဘၢ် ထုဉ်တနီၤလၢကမၤ န့ၢ်ကျိဉ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၢ်လၢအသးမ့ၢ်သံဉ်ဘိအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဆါလီၤစ့ၣ်ကီးဟီဉ်ခိဉ်အကဝီၤတဖု ဆူလိာ်ကဝီၤ ဖိလၢအအိဉ်လၢလိာ်ကဝီၤအဂၤတဖုအပူၤန့ၢ်လီၤ. ဒီဖျိသးတၢ်မၤပျံးမၤဖုးအယိ သဝီဖိတနီၤသ့ၣ်ပုၤသးဖုး ဒီးဟး ထီဉ်ကွံာ်ဝဲလၢအသဝီပူၤန့ၢ်လီၤ.

သဝီဖိလောတင်ဟံးဆူန့အဟိန်ခိန်တဖန် အါတကွာ်အိန်ဒီး (KNU) ဟိန်ခိန်လံာ်အုန်သး ဘန်ဆန်ခိဖျိုကီပယီ ပဒိန်စု ကီးအိန်ဒီးတင်ဟံပနီဟိန်ခိန်လံာ်အုန်သးလီဆီအယိ ကဲထီတင်ကီတင်ခဲလါသဝီဖိတဖန် ကဒီသဒါလီ က့အကစာ် ဟိန်ခိန်တုလီတီလီအဂီန့လီ. လါကီပယီပဒိန်တကပတဒိတတူလိာ်ဟံပနီဝဲ KNU အဟိန်ခိန်လံာ်အုန်သး ဘန်လီ. ဖဲ လါဖျေတြူအါရံ ၂၀၁၉ နံာ်အတီပူ, လီကဝီဖိတဖန်တိန်ဖျါထီဒီးတင်ဟံး ဆူန့ဟိန်ခိန်ကဟံအဂုဆူ (KNU) ပဒိန်ဒီးကီပယီပဒိန်အိန် ဘန်ဆန်တင်ရဲက့န့အဝဲသ့တင်ဂုတအိန်ဘန်. လါတင်န့အယိလီ ကဝီသဝီ ဖိတဖန် အိန်ဝဲဒီးတင်ကီတင်ဂီလါ အဖိလံ၁၈၁သွဲတင်အိန်မူခါဆူညါအဂီန့လီ.

လီကဝီသဝီဖိတဂါလါသးကဒဲးသဝီ တဲဖျါထီဝဲလါ "အခိန်ထံးဒုယရီဘန်ကျီးအိန် ၃၅ အ့ကါညါအယိယတ ဘန် ယိန်လါယတင်လုအိန်နီခိသးသမူခါဆူညါအဂီလါဘန်. ဘန်ဆန်ခဲအံမ့လါတလါသး ဟံးန့ဆူန့ယဟိန် ခိန်ဘူး ကလန်ညါအယိ ကဲထီတင်လီမာ်ဖးဒိန်တခါ လါပဟံဖိဖိအဂီလီ. ခဲအံပဟိန်ခိန်အိန်တုက့တက ဝီဖိလီအ ယိကီဒိန်မးလါယကမပုဲဟံပတင်လိာ်ဘန်အဂီလီ. ယအိန်မူဒီးအဆါကတီဒု ယဘန်ကုန်ယုကျဲ အဂါလါကမပုဲ အဟံဖိဖိတင်လုအိန်နီခိသးသမူအဂီန့လီ."

ကီပယီမုာ်ထီကလံထံးအပူ ပဒိန်တဖန်အတင်ဟံပနီလိာ်သးဟိန်ခိန်အလံာ်အုန်သးမုာ်ဘန်လီဘန်စးက့ဒီး ကမုာ် တင်ဒီသဒါလီကဝီသဝီဖိတဖန်လါ သးဖိန်စုကဝဲအတင်ဟံးန့ဆူဟိန်ခိန်ကဟံန့လီ.

တင်ဟံပနီဟိန်ခိန်ဖးတဖန်

ကညီဂုာ်ဝီခွဲးယာ်ကရူ KHRG သးအိန်ဆိန်တခူထီ နီက ဟံတံာ်ကရူတဖန်လါကဟိထွဲတင်ဘျါခိန်သ့ အဆါ ဒိန် (၉) လါကပတုာ်ကွံာ်တင်ဟံးဆူဟိန်ခိန်ကဟံလါလီကဝီကမုာ်တဖန်အအိန်န့လီ.

KHRG ကီးသတြီထီစုကီးဆူကီပယီပဒိန်လါကထုးကွံာ်တင်မလိာ်ထီကဲထီ (မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း စီမံ ခန့်ခွဲမှုဥပဒေ) တင်ဟံဆူဟိန်ခိန်လါအသဘျူ လီဟိဒီးဟိန်ခိန်မံသဲစး ဒီးဒုအိန်ထီက့ထံကီဒီဘုန်ဟိန်ခိန် ကဟံ သဲစးလါကမုာ်တုာ်လိာ်ဝဲသ့ဒီးလါအဆိအချ့န့လီ. လီဆီဒိန်တင် ကီပယီပဒိန်ကြး မလီတံာ်ဝဲလါ-

- လီကဝီပဒိန်ပပုာ်တဖန်, ကလုာ်ဒုန်ဖိန်စုကဝဲကရုတဖန်ဒီး လီကဝီပုာ်တဝါတင်ကရုကရိတဖန်ကြးမလ သကီးတင်ဘူးဘူးတံာ်တင်လါတင်ဒုအိန်ထီတင်သိန်တင်သီသဲစးတင်ကွဲးပတြီ-
- ခါဆူညါသဲစးတင်သိန်တင်သီအကွာ်အဂီဒီး တင်မအကျါအကျဲတဖန်ကဘန်မုာ်တင် လါအသ့ညါဟံပနီဒီးဒီ သဒါလုလုထူသန့တင်န့ပဟိန်ခိန်ကဟံခွဲးယာ် လါအဖိမံဒီး ၂၀၁၆ ထံလီကီပူတင်သ့ဟိန်ခိန်ကဟံသဲစးအ တင်တိာ်တဖန်န့လီ.
- ခါဆူညါသဲစးတင်သိန်တင်သီကဘန်အိန်ဒီး တင်ဘျါအကျိာ်အကွာ်လါလါပုဲပုဲ ဒီးတင်ဘျါရဲတင်ဂုာ်ကီအကျါအ ကျဲတဖန်ဒီး ပုလါအဟိန်ခိန်ကဟံဘန်တင်ဟံးန့ဆူအီလါ သးဖိန်စုကဝဲတဖန် ကဒီးန့ဘန်က့အဟိန် ခိန် ကသ့အဂီ, မုတမုာ် အစုကတင်ကဒီးန့ဘန်က့စုအိန်လိးလါလါပုဲပုဲ-
- ကဘန်အိန်ဒီးတင်မအကျါအကျဲဒ်အကြးအိန်ဝဲအသိး လါကယိထံလီတံာ်ဝဲ ထံကီဒီတဘုန်ညါဟိထွဲဒီးမလိာ် ထီထီကဲထီစဲယဲ သဲစးလါတင်ဒုအိန်ထီအီတဖန် လီဆီဒိန်တင်လါဟိန်ကဝီပဒိန်ပပုာ်ဒီးကလုာ်ဒုန်ဖိန် စုကဝဲကရုတဖန်အသိးအကျါန့လီ.

တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ သုးဖီၣ်စုကဝဲၤတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အဂ့ၢ်တဖၣ်

တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ	နံၣ်	ပုၤမၤကမၢ်တၢ်တဖၣ်	အ့ကၢၢ်	တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ	နံၣ်
မံၣ်ခိၣ်သဝီ, လၢၢ်ဒိၣ် ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် ကီၢ်ရၣ်	၁၉၅၄	ပယီၤသုးခိၣ်ချးသုး ရၣ်နီၣ်ဂံၢ် ၅၅၀, ၅၉၉, ၆၀, ၃၅၁	၂၆၄	မံၣ်ခိၣ်သဝီ, လၢၢ်ဒိၣ် ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ် ထူၣ် ကီၢ်ရၣ်	၁၉၅၄
တန့ဆါ ကီၢ်ဆၢ, ဖၣ်အၢၣ်ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၀	ပယီၤသုးခိၣ်ချးသုး ရၣ်နီၣ်ဂံၢ် ၅၄၈	၂၀၀	တအိၣ်	တၢ်သုးဆူၣ်လီၤကျဲ, တၢ်ကတိၤမၤပျံၤမၤ ဖး
ကမးမိဝုၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢ, ဖၣ်ပူၣ် ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၅	ကညီတၢ်မၢ်တၢ်ခုၣ်က ရၢသုးဒဲခိၣ် စီညၤထီ	တသ့ၣ်ညါ တအိၣ်	တအိၣ်	တၢ်ကတိၤမၤပျံၤမၤ ဖး
အိၤစိမိသဝီ, ဆိမံၤလူၢ်ကရူၢ်, လၢၢ် ဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၂	ပယီၤသုး	၃၅	တအိၣ်	တၢ်သုးဆူၣ်လီၤကျဲ, တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီး ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်အ ကျဲလီၤမၤကွံာ် တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သး သမူအကျဲလီၤမၤ
ကဝီၤဒဲအိၣ်ဒီး, ကမးမိ ဝုၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢ, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၃	ကညီဘူးဒဲတၢ်လဲၤ ထီၣ်လဲၤထီၣ်သုးမုၢ်ဒိၣ်, ကီၢ်ပယီၤသုးခိၣ်ကီၢ်ဆၢ	၃၅၅	တအိၣ်	တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သး သမူအကျဲလီၤမၤ
မဲၢ်ကျိၣ်သဝီ, ဘုသိၣ်ကီၢ် ဆၢ, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၃	ကီၢ်ပယီၤဖၣ်ပူၣ်သုး ဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၁), သုးရၣ် နီၣ်ဂံၢ် ၃၄၀	၆၀	တအိၣ်	တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သး သမူအကျဲလီၤမၤ, တၢ်ယုဆူၣ်နီၣ်ခိၣ်တၢ်ခိ တၢ်သ့
နီၣ်တကီၢ်သဝီ, နီၣ်တ ကီၢ်ဆၢ, ဒုပျံၤယၢ် ကီၢ်ရၣ်	၁၉၉၆	ကီၢ်ပယီၤ မျိၣ်သုးမုၢ် နီၣ်ဂံၢ် ၃၃၄	အါန့ၢ်ဒဲး ဟီၣ်ခိၣ် ၂၅ အ့ကၢၢ်, ရီၤဘၢၢ်ထူၣ် ၇၀၀ ဘျဲၣ်ဟး	တအိၣ်	ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤ တၢ်ကျဲဒီးတၢ်စုလီၤ ခိၣ်ခိၣ်ဟးဂီၤ, ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်အ ကျဲလီၤမၤ, တၢ်သုးလီၤသုးကျဲ

			ဂီၤ		
ပံင်တခး, ကိတ်ဆံင်ကွံ, ဖဲးသံ, ထံအိန်အိသဝီ တဖု, ကစါဒိန်ကီဆပ်, ဘျဲးဒဝဲင်ကီရန်	၁၉၉၇	ပယီၤသုး	တသုန်ညါ (ဘန်ဒီ သဝီ ၄ ဖျါ)	တအိန်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, တၢ်လုၢ်အိန်နီၢ်ခိသး သမူတၢ်ကီတၢ်ခဲအိန် ထီၣ်, ဟီၣ်ခိန်ကဟံၣ်ဒီးတၢ်စု လီၤခိန်ခိန်ဟးဂီၤ
ရီၣ်ပုၤခွဲကရူၢ်, ထီတ ထူၣ်ကီဆပ်, တီအူကီရန်	၁၉၉၉	ပယီၤသုးလၢအဆီ လီၤအသးဖဲပယုန်နီၤ သုးကလၢၤ	၄,၀၀၀	တအိန်	သုးမၤတၢ်ခးလိစုက ဝဲၤတၢ်မၤလိလၢ ကမ္ပၢ်ဟီၣ်ခိန်လီၤ ပုၤ, တၢ်စုလီၤခိန်ခိန် ဒီးတၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိ ဘန်ဒီ
လုၣ်သိၤဝဲ, ဒိၣ်ဖးခိန် ကီဆပ်, တီအူကီရန်	၂၀၀၀	ပယီၤသုးခိန်ချးသုး ရန်နီၣ်ဂံၢ် ၆၀၃	တသုန်ညါ (ဘန်ဒီ သဝီ ၁ ဖျါ)	တအိန်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, တၢ်စုလီၤခိန်ခိန်ဒီး ဟီၣ်ခိန်ကဟံၣ်ဘန်ဒီ
ကမိတီၤဒီး လွဲၣ်ကံ့သဝီ, ပုၤမုၢ်ကီဆပ်, တီ အူကီရန်	၂၀၀၀	ပယီၤသုးခိန်ချးသုး ရန်နီၣ်ဂံၢ် ၆၆, ၁၂၂, ၆၀၆	တသုန်ညါ (ဘန်ဒီ ဟံၣ်ဒုၣ် ၅၁ ဖျါ)	ပယီၤသုး ရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ် ထံလၢပုၤ ဘန်သုးလီၤ သုးကျဲၤအဂီၢ်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, တၢ်စုလီၤခိန်ခိန်ဒီး ဟီၣ်ခိန်ကဟံၣ်ဘန်ဒီ, တဒီးန့ၢ်စုအိန်လိး, တၢ်လုၢ်အိန်နီၢ်ခိသး သမူတၢ်ကီတၢ်ခဲအိန် ထီၣ်, ဟီၣ်ခိန်လီၤ ကျဲၤဟးဂီၤ
ပစိာ်အူးသဝီ, ပလိးက ရူၢ်, လၢမုၢ်လါကီဆပ်, ဘျဲးဒဝဲင်ကီရန်	၂၀၀၁	ကီၢ်ပယီၤတီၤထီၣ်သုး တၢ်မၤလိ နီၣ်ဂံၢ် ၁၂	၆၈၇	တအိန်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, တၢ်ကတိၤမၤပျံၤမၤ ဖုး, တၢ်မၤဆူၣ်ဟ့ၣ် ကလီၤကွံၣ်ဟီၣ်ခိန် ဆူသုးအအိန်
ပျီၤသီသဝီ, တကဲးက ရူၢ်, တနီၤသရံၣ်ကီဆပ်, ဘျဲးဒဝဲင်ကီရန်	၂၀၀၂	ပံၤသုၣ်စုၣ်ဒီး စံၣ်ခုၣ်ဘံၣ်ခိပနံၣ်	၃၂၅	တအိန်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, ဟီၣ်ခိန်ကဟံၣ်ဒီးတၢ်စု လီၤခိန်ခိန်ဟးဂီၤ
သုၣ်အီၤသဝီ, ကတး ကျိၣ်ကရူၢ်, တနီၤသရံၣ် ကီဆပ်, ဘျဲးဒဝဲင်ကီရန်	၂၀၀၂	ကီၢ်ပယီၤထံသုး သုးရန်နီၣ်ဂံၢ် ၅၇	၆၂	တအိန်	တၢ်ယုၢ်မံၤဖျိး, ဟီၣ်ခိန်ကဟံၣ်ဒီးတၢ်စု လီၤခိန်ခိန်ဟးဂီၤ

ရန်					
ဘုလမဲ, သးကတဲာ်, အီသယာ, ဖယါကိ ဒီး အီသပူသဝီတ ဖုာ်, ဝီရန်ကီဆာ်, ဒူပုာ်ယာ်ကီရန်	၂၀၀၄	တလာတော်ထွန်ဖျဲး သူးမုာ်ဒိာ်	၁၀၀ ဘျဲာ်	တအိာ်	တၢ်လုာ်အိာ်နီၢ်ခိသး သမူအကျဲလီမာ်, လီၢ်ကဝီတၢ်ဘံာ်တၢ် ဘၢတအိာ်, တၢ်သူး လီၢ်သူးကျဲ, တၢ်ယု ထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိာ်က ဟံာ်လာဘာ်တၢ်ဟံးန့ၢ် ဆူၣ်အီၤတဖၣ်တန့ၢ် လၢၤ, တၢ်တဒီးန့ၢ် စ့အိာ်လိး
ကိမ့ၤသၢယၢကရူၢ်, နီၣ်တကီကီဆာ်, ဒူပုာ်ယာ်ကီရန်	၂၀၀၇	ကီၢ်ပယီၤ မျိာ်သူးမုာ် နီၣ်ဂံၢ် ၃၃၄	၂၀၀	တအိာ်	တၢ်မၤဆူၣ်လၢက ဟ့ၣ်ကလီၤကွံာ်ဟီၣ် ခိာ်, တၢ်ထွန်တၢ်ဘိ ဟးဂီၤ
ထီၣ်ကီးကိသဝီ, တန့ ဆါကီဆာ်, ဖာ်အာ် ကီရန်	၂၀၀၇	ကညီတၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်က ရၢ	၄,၀၀၀	တအိာ်	ဟီၣ်ခိာ်ကဟံာ်ဟးဂီၤ, တၢ်ကတိၤမၤပျဲၤ မၤဖုး, တၢ်တဟံာ်ကဲ လီၢ် ကဝီဖိတၢ်ထံာ် တၢ်ဟံာ်သး, တၢ်ဘံာ် တၢ်ဘၢတအိာ်
လၢၢ်သီသဝီ, ဒဝဲခံက ရူၢ်, လၢၢ်ဒိာ်စိကီဆာ်, ဘျဲးဒဝဲကီရန်	၂၀၀၈	တလာတော်ထွန်ဖျဲး သူးမုာ်ဒိာ်	၃၀	တအိာ်	တၢ်ဘံာ် တၢ်ဘၢတအိာ်, ဟီၣ်ခိာ်ကဟံာ်ဒီးတၢ် ထွန်တၢ်ဘိဟးဂီၤ
တကီတဲၤသဝီ, ဖာ် ပုာ်ကီဆာ်, ဖာ်ပုာ် ကီရန်	၂၀၁၀	ပယီၤသူးခိာ်ချးသူး ရန်နီၣ်ဂံၢ် ၃၄၁	တသ့ၣ်ညါ	တအိာ်	တၢ်ကတိၤမၤပျဲၤ မၤဖုး
နီၣ်ဖိကရူၢ်, ကီးတရံး ကီဆာ်, ဒူပုာ်ယာ် ကီရန်	၂၀၁၁	ကီၢ်ပယီၤသူးခိးကီဆၢ နီၣ်ဂံၢ် ၁၀၂၂ ဒီး ပယီၤသူးဝဲလီၢ်ခိာ် သ့ၣ် MOC နီၣ်ဂံၢ် ၁၂	၁၇၁	တအိာ်	တၢ်ကတိၤမၤပျဲၤ မၤဖုး
ယုၤပူၤကံာ်သဝီ, ယုၤပူၤကံာ်ကရူၢ်, တၢ်ကြဲာ်ကီဆာ်,	၂၀၁၇	ကီၢ်ပယီၤသူးခိးကီဆၢ နီၣ်ဂံၢ် ၁၀၁၅	တသ့ၣ်ညါ (ဘာ်ဒိ သဝီဖိ ၁၁	တအိာ်	ဟီၣ်ခိာ်ကဟံာ်ဟးဂီၤ, တၢ်တဒီးန့ၢ်စ့အိာ် လိး, တၢ်ဘံာ်တၢ်ဘၢ

ဖန်အုပ်ကိရ်ရန်			ဂၤ)		တအိန်
ကဝီဒု-၃, ရွှေကိန်ကိဝီ ဝှ်, တန့ဆါကိဆပ်, ဖန်အုပ်ကိရ်ရန်	၂၀၁၇	ကိပ်ပယီသုးခိးကိဆါ	တသ့ၣ်ညါ (ဘၣ်ဒိ ဟီၣ်ခိၣ် လီၤ ၁၁ ကဝီၤ)	တအ့ကၢၢ် ၅၀,၀၀၀ ဘး	တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိးသး သမူကျဲလီၤမၤ, ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဟးဂီၤ, တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘါတ အိၣ်
တကူၣ်ကြီၤသဝီ, တဲး ဘုကရူၢ်, လုၢ်ပျဲၢ်ကိ ဆပ်, ဖန်အုပ်ကိရ်ရန်	တသ့ၣ် ညါ	ကညီတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်က ရၢ	တသ့ၣ်ညါ	တအိၣ်	တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိးသး သမူကျဲလီၤမၤ, တၢ်သုးလီၤသုးကျဲ, ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဟးဂီၤ, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး
ထိၣ်ကိးကိသဝီ, တန့ ဆါကိဆပ်, ဖန်အုပ် ကိရ်ရန်	တသ့ၣ် ညါ	ကညီတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်က ရၢဝဲၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်နီၣ် ဂံၢ် ၃ ဘၣ်တၢ်တီခိၣ် ရိၢ်မဲအိၤလၢ စီၤဖါယုၢ်	၁၅၀	တအိၣ်	တၢ်တဒိးန့ၢ်စ့အိၣ် လိး
ဝှ်တီအူ, တီအူကိဆပ်, တီအူကိရ်ရန်	၂၀၁၈	ပယီသုးခိၣ်ချးသုး ရန်နီၣ်ဂံၢ် ၆၀၃	တသ့ၣ်ညါ	တအိၣ်	တၢ်ကတိၤမၤပျံၤမၤ ဖုး, တၢ်တဟ့ၣ်အ ခွဲးလၢလဲၤန့ၣ်ဖဲးမၤ တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ် တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အပူၤ

ကညီဝှ်ဝီခွဲးယံၣ်ကရူၢ် (KHRG) အဝှ်ဖုၣ်ကိၣ်

ကညီဝှ်ဝီခွဲးယံၣ်ကရူၢ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမုၢ်ဝဲလီၤကဝီၤကရၢသဘျ့တဖုလၢအၢၣ်လီၤ မၤတၢ်လၢကမၤဂ့ၤထီၣ်ပှၤဂ့ၤဝီခွဲးယံၣ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကိပ်ပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၤကဝီၤဒုသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီၣ်မၤပၤတၢ်မၤဘၣ်ဒိပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယံၣ်အဝှ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ တၢ်ဝှ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကဟံၣ်ဖျါထီၣ်လီၤကဝီၤပူၤ ကမ့ၢ်တဖၣ်အကလုၢ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိၣ် ဘၣ်ဘီ ဒီး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပံၤသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နသ့ထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ www.khrgh.org အပူၤသ့ဝဲ ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.